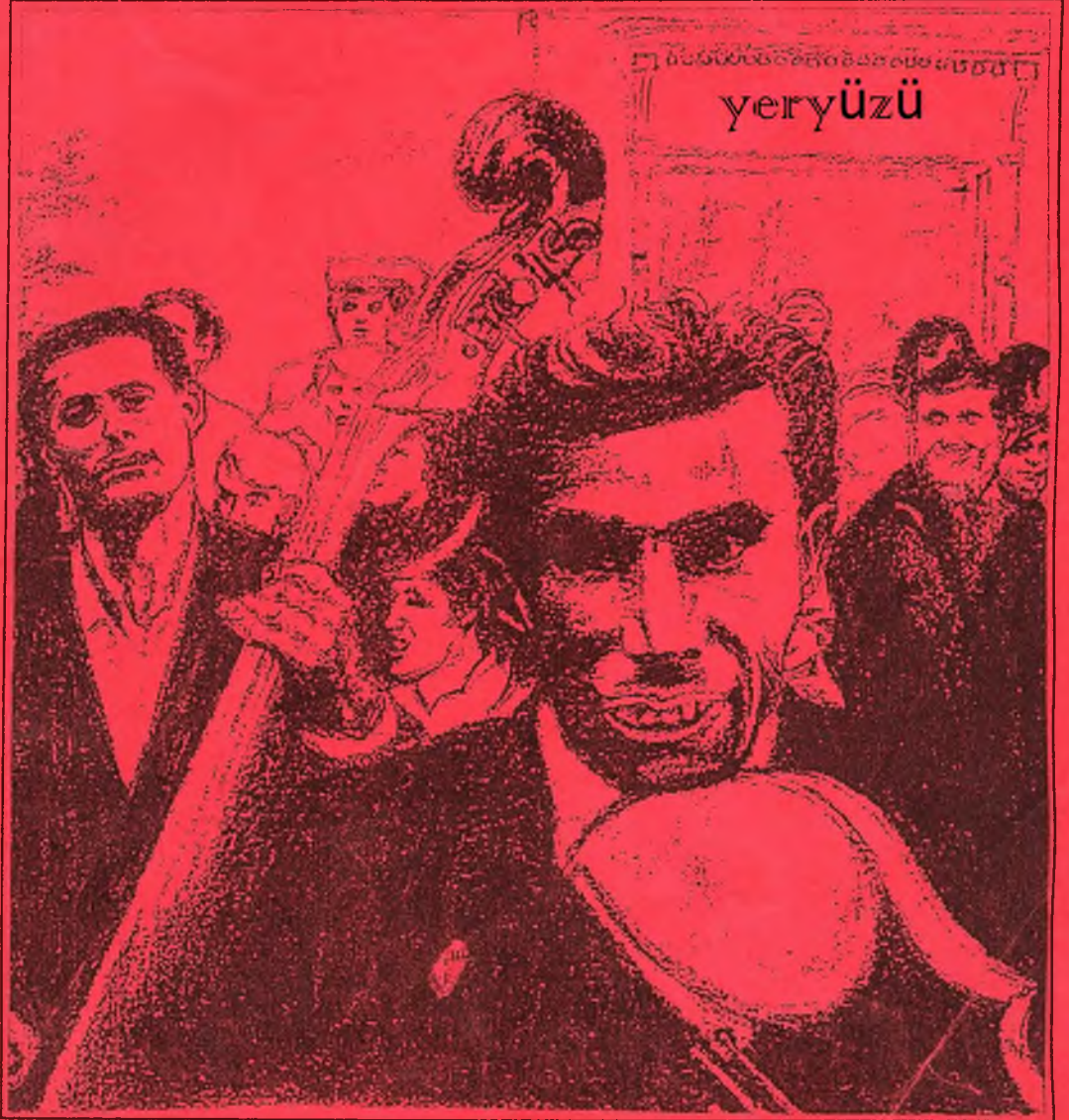


KAFASINA GÖRE ARADA BİR ÇIKAR
KOLONİ

KORSAN ÇİZGİ ROMAN Haziran 93, Sayı : 2, Yıl : 1



FIYATI 10 000.-TL



**CESARET ! ANLATILACAK ÖY-
KÜLER VAR!!...**

"Bizde hazin bir kaderi var dergilerin, çoğu bir mevsim yaşar, çiçekler gibi"
Cemil MERİÇ

- Burada bazı olumsuz gelişmeler oldu

- Yayını durdurmak zorunda kaldık.

Joker'de öldü. Rr ve Zepin'den tam bir yıl sonra Interpress tarafından çıkarılan yayın 18. sayısında bitiverdi. Bu zamansız son bizi diğer bütün denemelerden daha fazla etkiledi. Gerek sermaye gerekse nitelikli içerikleri açısından uzun ömürlü olacağını umuyorduk. Son sayılarında da belirli bir toparlanma periyoduna girmişti. Gerçekten misyon dergi olabilirdi. Ama olmadı. İletişim kanallarını ellerinde tutan "çağdaşlar" değişimi sorgulamaktan çok standart açılımların kar-zarar hesabındaki uyanık hayatlardan oluşuyor. Bu arada genç düşünceler dergilerde kanat çırpamış. Nebati yaşamın fersude soluklan kalmış geriye umurlarında bile değil... Bu yüzden Rr'yi veya Zepin'i insanların neden çıkarttığını bir türlü anlayamadılar. Paşa paşa para kazanan bu adamlar ne diye kendilerini riske atıyorlardı? Anlıyamazlardı da... Bu çağdaşların (!) kafalarındaki risk ne enayilerin göze aldığı riskle ilgili değildi.

Yaratıcı çalışma, yaşama eyleminin üzerine geçirilmiş bir deli gömleğidir. Yaratıcı yaratmadan yaşayamaz. Bunu yapamaz. Kabulvenemez. Mutsuz kalır. Ünlü bir şair genç şair adayına aneak yazmaktan kendini alamadığı takdirde şair olabileceğini söylemiş. Yaratma bir dürtü, bir gereksinimdir. Vazgeçilmez. Ne olursa olsun, ne yaşanırsa yaşansın hep yeni fırsatlar aranır, yaratılır. Belki de bu yüzden Aydın'lar, Ergün'ler, Galip'ler, Sarkis'ler, Bülent'ler hiç susmayacaklar. Bu şekilde yeni dergi yolları açacaklar. Korkmuyoruz.

Cesaret serüven akmaya devam ediyor. Anlatılacak öyküler var.

Koloni Kasım 92' de çıkan 76 sayfalık ilk sayısından sonra bu kez farklı bir şekilde elinizde. İddiamız yok. Dergi değiliz. Tamamı amatör dangalaklardan kurulu aşk yorgunlarıyız. En iyi yaptığımız işi yapıyoruz aşk tripleri atıyoruz. Derdimiz yeni bir çizgi roman dergisi çıkana kadar bu işi sürdürmek. Sembolik bile olsa unutturmamak veya hatırlatmak niyetindeyiz. Sevgiliimizle, 3. sayıda buluşalım.★

KOLONİ

KOLONİ

Haziran 93, Sayı : 2, Yıl : 1
Kafasına göre arada bir çıkar.

Sahibi : KORSAN'lar / Her türlü şikayet, dava, dayak, hapis, tecrit vs. için sorumluluğunun bilincindeki sorumlu kişi : Levent CANTEK / Sayfa sekreteri : Ha...hı ?? / Dizgi : TEMPO / Baskı : ZEKİ / Dağıtım : PTT / Kamera : Post modernizm / Gizli ajan : Reşit İMRAHOR / Müzik : Selahattin PINAR / Montaj : Serpil BARLAS / Derginin delisi : Murat SAYIN / Tembel çizer : MURER / İstanbul'daki adamımız : Kosta / İzinsiz kullanılan yazı ve resimler için özür dileriz. Sizi seviyoruz. / Buraya kadar okudun mu Ergün abi yeni işler yok mu abi ? İçin kıpır değil mi abi ? Vaz mı geçiyorsunuz abi ? / Adres : Levent CANTEK, Ziyabey Cd. Gül Apt. No : 90/5 06520 Balgat/ANKARA Tel : 9-4-286 89 05

↓
10. Sayfa-
fada...

ÖYKÜ



JOKER ZOOM

3. sayfa da



14. sayfa-
da...

KABUS

18. sayfa da



**İSTEDİKLERİ YERE
GİDENLER**

8. sayfa da...





ZOO JOKER. OOO MM...

"JOKER"İMİZİ KULLANDIK !...

Artık "Joker"siz oynamak zorundayız dostlar... Elimizde ne varsa onunla yetinmeye ve oyunu kazanmaya çabalayacağız. Ama belki de, kimbilir, biraz uğraşırsak destedeki diğer jokerleri de çekebiliriz.

Basının ve dolayısıyla çizgi romanın son yıllardaki içler acısı halini bilenlerin çoğu, Joker'in çıkacağını duydukları zaman güldü, kimileri de kızdı. Eh, haklıydılar tabii kendilerince. Koskoca gazeteler, ansiklopedi yayınlarak kendilerini satma derdindeler. Milyonun üstünde satışı olan mizah dergileri ampliye özenip satışlarının 250 binlere düşmesine sebep oldu. Aptal kutusunda yayın yarıştırmaca, radyolarda "Aibiaa yeaala" ifadesiyle, "nasıl Los Angeles'ta yayın yapan bir istasyonun disk jockey'inden daha iyi Amerikan ağzıyla geyik yaparım" sorununu derin ve yoğun bir üslupla irdeleyen genç insanı milyonlarca başka insan ağızlarının suyu akarak fırsatın üstüne atlayacaklarını hatta bu hayalin gerçekleşmesi için yıllar boyunca zemin hazırladıklarını çok iyi biliyordum. Onlara uzun ama upuzun bir yayın hayatı diledim. Onları ve "Joker"imi çok, pek çok sevdim.

Ama ben böyle bir soru sormayı hiç mi hiç düşünmedim. Aklıma bile gelmedi. Sebcbiye gayet basit : Onların birer sanatçı olduklarını ve sonunda ne olursa olsun böyle bir fırsatın üstüne atlayacaklarını hatta bu hayalin gerçekleşmesi için yıllar boyunca zemin hazırladıklarını çok iyi biliyordum. Onlara uzun ama upuzun bir yayın hayatı diledim. Onları ve "Joker"imi çok, pek çok sevdim.

Onu ilk kez kollarıma aldığımda bir bebek kadar dalgın ve yumuşaktı. Ama onun gençlik dergisi gibi bir

AYKIRI...

JOKER'İN YABANCILARI

Alex Varenne çok kötü bir seçimdi. Her şeyden önce erotik çağrışımlar yaratan bütün CR'lar ayrıntılı çizimi (reel çizim) veya bir başka deyişle fotoğrafa yakın detay zenginliğiyle üretilir. Erma Jaguar fırça ve kullanımında Caniff ve Pratt gibi ustaların son dönem izleyicilerinden... Oysa bizde mizah dergilerinden gelen görsel gelenek içinde gölgeyi tramlar sağlayan yöntemler görüyoruz. Bu belirli bir izlek alışkanlığı yaratıyor. Bu yüzden Erma geniş boşluklar ve kare içi kontrastının fazlalığıyla göze çarptı. Konu fantezileri burjuvazinin kendine has açılımları içinde geçiyor. Bu yüzden yerel tadlar yakalayamıyor. Nasıl Valentina bu ülkede tutmazsa, Erma Jaguarında türün özenli takipçilerinin dışında ilgi bulması mümkün değildi. Seçim bu yüzden hatalıydı (43 syf, 9 sayı).

Bernet tüm dünyada son yılların en parlak çizeri... Joker'in 8. sayısından sonra azalan üretimleri kapatan olumlu bir dolgu malzemesi oldu. Ancak "Dark tales" yerine Torpedo kullanılarak "kahraman" açığı kapatılabildi. Torpedo farklı, marjinal, başına buyruk, otuzlu yılların "gang" örneklerinden... Abulu-Bernet ikilisinin gerçek bir başyapıtı. Herşeyden önce Torpedo isminin Bernet'i geçtiği aşikar ! (37 sayfa, 5 sayı).

Gerçek Ortiz 15. sayıda görüldü. "Puzzle" ise çok eski 70'li yıllardan kalma "çömez günler" çalışmalarından... Bence hiç yayınlanmamalıydı. "Sıcak bir gün" hoştu, farklıydı. Ama Ortiz ismi düşünüldüğünde akla daha hoş, erotik ve acııcı öyküler geliyor (15 syf, 3 sayı).

Dieter Lumpen seçilmiş en güzel çalışma oldu. Hem kahraman açığını kapattı. Hem başarılı dokümantasyon örneği göstererek şark imajları çıkarttı. Joker başlangıcı Dieter'le yapmalıydı. Reklamla pompalanmış günlerin önemli başlatıcısı olabilirdi (25 sayfa, 3 sayı).

LEVENT CANTEK

isim taşıdığını görmem pek uzun sürmedi. Üstüne üstlük Hasan Kaçan'ın o, çizgi romanla uzaktan yakından ilgisi olmayan başyazılarını okuma gafletine düştüğümde afalladım. Hiç unutmam "Olmaz böyle şey, bu dergi şu koskoca dünyada benim olan tek çizgi roman yayını ve onu çıkaranlarda çizgi romanın sorunları üzerine düşünce ve çözümleme çabalarını okurla paylaşacaklarını umduğum bir sayfada tutup mizah dergilerinin sorunlarına ve toplumun çürütmesine dair espirituél bir dille ahkâm kesiyorlar !" şeklinde isyanları oynayarak, 3 hafta boyunca gitükçe olumsuzlaşmaya meğilli duygularla açık camlara yönelmeye başlamışım. Neyseki 3. sayıda gereği düşünüldü ve Joker'in piyasa şartlarında varolan tek çizgi roman dergisi olmasının doğal sonucu (ki kabul etmek gerekir ki çizgi roman okumak gençliğin tekelindeki bir hak değildir) "Gençlik" ibaresi Hasan Kaçan'ın doyumuz yazılarıyla beraber "Joker'imden uzaklaştu. Ben de rahat ettim. Gönül huzuruyla "İşte şimdi oldu" dedim.

Aslında Joker'in bende bu kadar hassasiyet uyandırmasının nedenleri üzerinde düşündüğümde, geçmişin acı anıları ve sevimli hayalleriyle yüzyüze geliyorum. O geçmiş ki beni, hayatımın, bilinçli olarak birşeyler hatırladığım kadar eski zamanlarına götürür ve bende onu daima hiç çekinmeden izlerim. Teksas-Tommiks'lerden, Zagor Tenay'ın, Kızılmaske, Gordon ve Mandrake'nin o muhteşem dünyalarından tutun da, çocuk dergilerinden edindiğim birçok yeni dostlarıma, Yzb. Volkan, Tarkan, Karaoğlan ve Conan'dan tüm süper kahramanlara kadar hepsinin beni orada beklediklerini çok iyi bildiğimden, geçmişime bu kadar korkusuzca boyun eğerek onun düşüncelerimin arasında küçük kıpırlarla gezinmesine izin veririm.

Ama bu güzel gezintilerin arasında 2 yıllık bir geçmişe bile sahip olmayan anılarım beni hep sarsar ve huzursuz eder durur. Rr, Zeplin ve Milliyet Çocuk... Her üçü de bir buçuk sene kadar önce aynı anda (sanki aralarında sözbirliği etmişcesine) çıkıverdiler. Şimdi onları düşündükçe hepsi için ayrı ayrı ağıtlar yakıyorum. Rr, elit ya da kreatif yaklaşımlarıyla prestij dergisi olma iddiasında, marjinal eğilimleriyle göz dolduran ama mali açıdan desteksiz ve sanırım birazdan hedefinden uzaklarda dolaşan bir yapıtı denemesiydi. Zeplin ise yalnızca kişisel tatminlerin yaşanması amacıyla ortaya çıkan o yoz piyasaya hiç yakışmayan harika genç sanatçıların çıkardığı, fotokopi dergilerin bir adım ötesindeki çok şirin bir çalışmaydı. Vee Milliyet Çocuk : o benim çocukluk dostumdum. Onda çocukluğumdan izler bulur gibi oldum. Doya doya okudum bildik çocuk dergisi çizgisinde hazırlanmış olan bu güzelim eseri... Onları çok sevdim. Şimdi onlar kütüphanemde en değerli kitaplarımla birarada sarmaşdolaş yatmaktalar. Yaşasaydılar, bundan çok eminim ki, çizgi romana yepyeni tatlar katacak, olmadık işlere kalkışacak, belki yüzlerine gözlerine bulaştırarak, ama yine de çizgi roman için birşeyler yapmak için uğraşıp duracaklardı. Bunu biliyorum.

Sonra Joker geldi. Tüm bu güzellikler ve üzücü kapanmaların ardından. Ama o farklıydı. Yaratıcılarının, çizgi romanın uzun geçmişinden edindikleri sağlam tecrübelerini taşımaktaydı. Popülerdi, yazar ve çizerlerinden kendilerini ispatlamış profesyonel çizgi romancıların ağırlığı vardı. Modern, değişik çizgiler, öyküler deniyor, yaratıcılığı tüm dünyaya duyurmak istiyordu. Yereldi, bizim öykülerimizi anlatıyordu. Ama öte yandan evrenseldi de, çizgi romanın dünyadaki enfes örneklerinden seçmeler yaparak bizlere yeni ufuklar açıyordu. Sonra, profesyonel bir basın



kuruluşunun içinde güvencedeydi. Onun tarafından korunuyor, tanıtılıyor ve şımartılıyordu. Gerçi bu pek uzun sürmeyecekti ama başlangıç için farklılığın göstergelerinden biriydi. İşte Joker tüm bu olmazsa olmazların uzlaşımını gerçekleştirmeyi başardığı için çok değerliydi. Bir yıldız gibi parladı ve söndü.

Elbette, bu parıltılı, kısacık zaman süresi, onu etkinliğinin ve varoluşunun anlamı gereği olan amaçlarını yerine getirmekten alıkoymadı. Sonuçta "bunları ne derece yapabildi, başarılı olabildi mi?" gibi göreceli sorunların yanıtlarını vermek zorundayız. Ancak Joker'in, çizgi romanı dünyada ulaştığı sanatsal ve etkin anlamıyla Türkiye'de oluşturma ve geliştirme misyonunu taşıdığını, ömrü ve gücü yettikçe bu görevin gereklerine uygun çalışmalar yayınladığını söylemeden de geçemeyiz. Çizgi romanın dünyadaki sanatsal varlığını, popülist ve kreatif çalışmalar yayımlayarak gösterdi. Bu olgunun Türkiye'de yerel sentezinden geçerek özgün yapıtlarla kendini bulmasına kapı açarak, yönelimlerini bu doğrultuda belirledi. Edebi yönünü de vurguladığı popüler sanatın bir parçası olan çizgi romanın ülkemizdeki temsilcisi, merkezi ve bizler için kılavuz bir dergi olma yolunda sağlam adımlar attı. Yeni isimlere, genç çizgi roman sanatçılarına da ticari bir dergi yapılanması için de mümkün olabilecek en geniş imkanları sağlamaya çalıştı. Onlara maddi imkanlar sunarak çalışma sisteminin oluşmasına ve sanatçıların yaratıcılıklarının parasal karşılıklarını alma sürecinin kurumsallaşmasına yardımcı oldu. Bu bağlamda, daha kaliteli ve özgün çizgi romanların ortaya çıkmasına ve okurun oluşumu ve yerleşmesiyle gerçekleştirilecek talep artışına hizmet etti. Çizgi romana sanat gözüyle bakan ve yayını bu çizgide en uzun süre devam ettirmeyi başaran dergi oldu.

Ancak onlar mizahçıydı. Türkiye kadar mizah ile çizgi romanın içiçe geçtiği pek az ülkenin olduğunu söyleyebiliriz. Mizahın protest eğilimleriyle çizgi romanın serüven ve gerilim özelliklerinin düzeyli bileşimlerini yakalandığı da oldu. Ancak Hasan Kaçan, Uğur Durak, Serdar Anlağan ve Ramize Erer'in yüksek dozda mizah ve deforme çizgilerle oluşan çizgi romanlarıyla, hazırladıkları sayfalarındaki (Tırmalama ve Politika) Hıbr esintileri ancak bu derginin okurlarını memnun etti. Oysaki bir çizgi roman dergisinin içermediği "illede güldürme" kavramıyla yapılan bu çalışmalar mizah dergilerinin tekrarıydı ibaretti. Geldikleri noktanın gereği mizahın ve mizahi çizgi romanın içerisinde ve onun yaratıcısıydılar. Ayrıca ticari korkularla, Joker'in Hıbr ve diğer mizah dergilerinin okuyucu kitlesine de hitab etmesini, varolan

DERGİDE EN ÇOK YER BULANLAR

1- İlhan ERTEM	46 Syf	(17)
2- Necdet ŞEN	44 Syf	(15)
3- Yalçın DİDMAN	43 Syf	(13)
Alex VARENNE	43 Syf	(9)
4- BERNET & ABULİ	37 Syf	(5)
5- Galip TEKİN	30 Syf	(15)

Not: Parantez içindeki sayılar kaç sayıda yayımlandığını gösteriyor.



SAYILARLA JOKER



(*) : Diğer : Kapak, Foto-roman, Poster, Nasıl oluyor da oluyor, Pisyedili vd...

Not : Yazılarda kullanılan illüstrasyon ve fotoğraflar aynı yüzde içinde değerlendirilmiştir.



EMRET KOMUTANIM !!

Askere gittiniz mi ?

(.....) Kaçış yok gideceksin, adam olacaksın, saçların kesilecek, dayak yiyeceksin, şaplı yemeklerle çavuşu unutacaksın. Hafta sonu izinde soluğu kerhanelerde alıp kakanoz karlarla alalacacık tükeneceksin. O da olmadı, Komutanın sana kıyak geçip bir aç açıcı getirecek ağzı açık ayan delisi gibi anaforndan nasipleceksin. Askerlik bu kolay mı?... Davullar çalıyor en büyük asker bizim asker... Topilliler batıya köftüden bilgisayar seçmeli masum labunyalarda doğuya... Vay anam vay! "Vatanın için ölmüşümün Memet ? Öl de ötelim komutanım!" Genç cook... azraile bir osuruk borcu vaziyetleri, aslan Mehmetçik dağ bayır pökakalı arar. Ballı olan yırtar, gel tezkere!! "Türk devleti güçlüdür. Kahraman mehmetçik bölücü eştıyaya gerekli dersi kanı pahasına da olsa verecektir" Nema problema nataşa nah bizde bilek senin bacak kadar!!

Mehmetçik şehadet şerbeti içmeye hazırız da orducvlerinde omuzlan pırpırılı subaylar, göbek yapanlar nerededir? "Bu savacı ben mi çıkardım. Bu allahın cezası dağlar ne zaman vatanım oldu ?" Hadi emnet Mehmet koş nöbete.. Tavuk bile kesmemiş yirmisinde gençcecik biçareler ya katil ya da ceset olmaya koşar adım... Hop bir iki... Cennete... Şuutt! Gooool!!

Daimi nezle uniformalı adam emrinde savaşan çocuklar çok mu farklı ? Onlar kendi isteği ile hiç bir şey yapamamış ahalinin, kuş uçmaz kervan geçmez mezarların yanıtı çocukları veya kentlerde varoşlarda toplanmış, uzlaşamayan, umutsuz, birey olamamış ama kahraman olmaya mecbur çocuklar...

İşte o iki grup savaşır dururda kimseler düşünmez savaşanlar yann gülebileceklermidir ? o yaşta gerçekle bir arada yaşamın vicdanı faturasını ödeyecek manevi güce sahipmidirler? Bir yanda büyük şehirlere yaşayan mufla yaşlılar abartılı cümbüşler, yükselen değerler katagüllesi derken "orada" birileri hep ölüyor. Unutuyoruz, görmüyoruz. Öldürmezse, ölecek çocuklar yakınımız olana kadar bir kaç saniyelik haberdan öteye gidemiyor. Kim kazandı? "Galiba cinayet kazandı".



okur kitlesinden pay almasına çabışlar. Çizgi romanla ilgili birkaç dizeyili yazının dışında derin inceleme ve araştırmalara yer vermediler. Ancak satış kaygısıyla A.

Elçioğlunun rock ve heavy metal müziğiyle ilgili geşik traşlarına, A. Atalayın öykülerine her zaman sayfa ayırdı. Öyküler ve röpörtajlar çok güzeldi ama yerleri Joker değildi. Çünkü o, bir aktüalite dergisi değildi. Bir insanın onu alıp, içinde her konuda kendisine hitab edecek bir sayfa bulması gerekmiyordu. Joker çizgi roman dergisiydi ve bu konuda uzmanlaşsa, tüm sayfalarında (tek sayfalık Latif Demirci tablo karikatürlerinin yer aldığı sayfalarda dahil) çizgi romanlara ve çizgi roman üzerine inceleme ve araştırma yazılarına yer versydi, mükemmelce ulaşacak ve gerçek okur kitlesini yakalayabilecekti. Bu okur kitlesinin nabzını tutabilecek onu iyi tanıyacacık ve hitab etmiş olacaktı. Ancak 15 yaşın üzerindeki, okuyan ve sanatsal bir bakış açısına sahip, mizah dergilerinden ya da başka kaynaklardan çizgi romanla tanışmış ve tanışmakta olanlarla, geçmişi çizgi roman okuyan ancak bugün okumaya değer birşey bulamadığı için küskün, 60, 70 ve 80'li kuşaklar olarak belirleyebileceğimiz potansiyel Joker okuyucusu ne yazık ki, mizahi yansımaları sebebiyle onu farkedemedi.

Ayrıntılarını girdiğim Joker'de gözümü alan ve yasartan noktalar da çok. Öncelikle kapakların R'den kalan mirasla iç sayfalardan seçilen enstantanelerin yeniden çizimi olması özgün kapak anlayışıyla çelişiyordu. Sonraları Levend Çanga'nın özgün illüstrasyonlarının, gerçek, nitelikli kapak tanımına uygun örnekler olarak yer aldığı görüyoruz. Okur mektupları ve baş yazılar doyurucu olmadı. Büyük puntolarla 2 sütun olan bu yazılar ancak kısa mesajlar ya da açıklama ve iyi dilekler içermekden öteye gidemedi. Ancak ve ancak Nejet Şen, Ergün Gündüz, İlhan Ertem, Galip Tekin ve Yaşın Didman konusuna geldiklerimizde, "İşte Joker'in yaratıcıları, dergiyi götürten ve yasatan sanatçılar" diyebilirim. Hepsinin en nitelikli çalışmalarını zevkle takip ettim. Ama ilerlerinden Mehmet ile Memo kendini ve Joker'i aşan bir yapıtı. Orjinal band çizgi roman kurgusu, hikayenin dizeyili işlenişi ile polütik çizgi romanın kesin vurgulanmasıyla klasik çizgi roman eserleri arasında ki sağlam yerini aldığını düşünüyorum. Hasan Kaçan, Uğur Durak, Ramize Eter ve Latif Demirci'nin mizahi eğilimleri ile karikatür yapıtlarının Joker'de yer almasının hiçbir tatmin edici ve olumlu sonucunun olmadığını, yazımsal çizgi roman yönetimlerinin yetersizliğini yanında derginin içeriğine çizgi roman adına birşey veremeyen diğer öykü ve tektislerinin varlığının altını birer ayrıntı olarak tekrar çizmekte yarar var. Avrupa ve Amerikan çizgi romanının en nitelikli örneklerini vermek, Joker'in gerçekleştirilmek istediği amaçlarından biriydi. Bunu bir oranda gerçekleştirdi ve Alex Varenne, Jore Bernet-Ahali ile Zenther-Pellejero'nun güzel yapıtlarına saygılarına açtı. Ama kendini sormaktan alıkoyamadım : "Niçin Moebius değil, Manara, Corben, Caza, Bilal,

Crepax, Pratt, Serpieri, Hermann ya da Liberatore gibi büyük ustaların eserlerine yer verilmedi ? Ki bu usta çizgi romancılar tüm dünyada albümleri kapışılan değerli sanatçılar değiller mi ? Onların ticari olmaması gibi bir durum söz konusu bile olamaz. Bemet ya da Varenne kötü seçimler olmadıkları kadar, öncelikli de değiller. Öyleyse niçin ustalar dururken önce çıraklardan başlandı yabancı çizgi roman dünyasından yayınlanan örnekler ?" Cevabın Joker sanatçıların kişisel olarak çizgi roman sanatına bakışlarında, şahsi

birikimlerinde ve çizgi romanın okuyucuya uygunluğu ile ilgili kaygılarında gizli olduğunu inanıyorum.

Bir de Joker'de olması gerekenler var. Suat Gönül, Bulent Arabacıoğlu, Sencer, Soner Tuna, Kemal Aratan, Yılmaz Aslantürk ve Rr ile Zep'in de özgün çalışmalarını dikkat çeken diğer çizgi roman sanatçıları... Onlar Joker'de yeralamadı. Belki de bunu istemediler. Çünkü Suat Gönül'ün Hibr kadrosundan ayrılmış Joker'in çıktığı günlere rastlar. Gönül gibi düzeyli bir çizgi romancının Joker'de bulunamayışı gerçekten üzüldür. Diğer sanatçıların her zaman bu imkanların olabileceğini düşünmeye devam etmişik, Joker kapanana dek... Kuşkusuz Joker'i, Hibr ekibinin hazırlaması sonucu bir gruplaşma oldu. Ancak son sayılarında bu gruplaşmanın bir kemikleşmeye ve "köşe kapmaca" haline almayacağına olan inancım artmıştı. İsteyen ve nitelikli eserler yaratan tüm çizgi roman sanatçılarının Joker'de yer alabileceklere ve reddedilmeyecekleri kesindi. Joker herkese açık ve çizgi roman okumayı seven her insana yönelik bir dergi olmaya başlamıştı.

Sonra tiraj sonurları geldi. Satış azlığı, talep yetersizliği, reklam alamamak, "prestij dergisi" olmamasının getirdiği ticari varlık gösteremediğine dair iddialar. Oysaki bilinen şudur : Bir dergi maliyetini de kârını da satıştan yapar, reklâmdan değil ! Ama medyaya aksini düşünüyordu. Satışlar 3-5 bin olsa da 10 sayfa reklâm derginin tüm masraflarını karşılıyor, hem de kârlarına kâr katarak iyice semimelerini sağlıyor. Hemen hemen hiç, direkt dergiyeye verilen reklâmı olmamasına rağmen 10-15 bin satışıyla maliyetlerini karşılayarak makûl bir kâr marjı yakalamayı başaran Joker, gözünü para hırsı bürümüş, insanları kurbani oldu. Onlar Joker'den daha çok kâr edecekleri, yükselen değerlerini anlatacakları yeni yeni ama hepsi birbirinin aynı ve içleri eski dergilerini çıkarmak için Joker'i kapadılar. Bu olaydan bir çizgi roman dergisinin asla ve asla büyük bir basım holdinginin tamamen bir parçası olamayacağı, ancak piyasaya dışından bulacağı ya da kendinden koyacağı (yazarıyla çizeriyle) mali kaynaklarla varlığını devam ettirebileceği ve özgür sanatını yapabileceği sonucunu çıkarabiliriz.

Herşey olup bitti. Geride bize, üzülikle sakladığımız Joker sayılarıyla birçok ayrı ve tecrübe kaldı. Onu sevдик, saattlerce her sayısını didik didik okuduk, sevindik, üzüldük, güldük, kızdık ama ondan ayrılrken ve onun yokluğunda hayatımızın nasıl olacağını düşünürken, varoluşunun değerini daha iyi anlıyoruz. Joker'den ayrılrırken daha pek çok Joker'imizin olacağını ama hiçbirinin de "Joker" olamayacağını biliyoruz. Unutmamamız gereken bir nokta var ki, o da bundan sonra varolma savaşını verecek tüm çizgi roman dergileri çizerleri, yazarları ve düşünürleri için bir Joker'in bulunmamasının taşıdığı hayati eksiklikler. Varolan, istenilen gibi olmayabilir. Ama değiştirmek, düzeltmek, güzelleştirmek ve yetmeyi yeterli kılmak yine bizim ellerimizdedir. Yeterki bir dergimiz olsun, birşeyler yapabileceğimiz, oturup unuttanacağımız, kalkıp gidebileceğimiz bir dergimiz, bir kapımız olsun.

Hoşçakal Joker...

Seni unutmayacağız...★

MURAT ERİAN

BAHADIR BARUTER'den



Okulda bir hocanın "Uçaklar dağları bombalıyor, kimsede tik yok. Amerika'da bunun onda biri olsa insanlar tv'nin başından ayrılmaz" diyor. Bilmiyorum abartıyormuydu. Geçtiğimiz sene Nevroz üstüne yurt dışından açılan telefonlar hep iç savaş korkusu üstüncüydü. Ama hayat sürdü. Çok kolay kabulleniyoruz. Biliyorum biz buyuz,

biliyorum konuşmak, yazmak kolay.. Ahkam kesiyoruz alt tarafı.. Benim derdim yırılmınsında ölen biçareler ve onları kıskırtan öldürmeye hevesli hayalata.. "Gerilla savaşı Kürtlerin rönesansı olacaktır. Bir ulus kimliğini çatışa çatışa kazanacak ve çelikleşecek. Emperyalizmle savaşırgan ölmek onursuz yaşamaktan yeğdir" diyen parisililerle.. Yoksa bakmayın hayat sürüyor. Parça parça olmuş cesetlerin konduğu tabular, dövünen analar, sloganlar hep olacak. Bir arkadaşım askerden döndü. Doğuda alışmış içkiye, içmeden yapamıyor. Artık çok az konuşuyor. Uyum diyorlar, sürermiş. Onu gördükçe üzüliyorum. Onun yalnız olmadığını, içine kapanmış "uyum" gösterememiş gençler veya çocuklarını kaybetmiş, soranlara kerhen vatan sağolsun diyen aileler olduğunu biliyorum. Dayanamıyorum. Bitirleri çıkıp lütfen "diyet" demesin anlıyamıyorum. (...)

Şen...

Bütün bu yazılar Necdet Şen'in Memet ile Memo adlı çalışması üstüne yazılmış karalamalar.. Şen uzun yıllar mizah dergilerinin dışında kalmış çizilerimizden... Gerçi o da ilk ilhamlarını ve umut günlerini Gırgır-fırta yaşayanlardan... Ancak yaşatlarının aksine farklı bir gelişim göstererek gazetelere geçti. Güneşte spor çiziliği yaptı. Bunahım Burhan, Karagöz'ün maceraları gibi çizgi romanlardan sonra Hey dergisinde mizah ilavesinde "Hızlı Gazeteci"yi yarattı. Kendi çizgi kişiliğini bulmasında Cumhuriyet gazetesinde de sürdürdüğü bu çalışması çok etkili oldu (1984). Özellikle devrimci bir genç kızın hapisten çıktıktan sonraki yaşamının anlatıldığı Bacı (1988) serüveniyle büyük başarı kazandı. Bacı'dan sonra albüme olan benzer çizgideki Dejavu ve genç bir politikacının yükseliş ve düşüşünün anlatıldığı Keloğlan hatırlanabilir. Cumhuriyetle yaşanan çalkantılı günlerde "kaybeden taraf (!)" ta kalan Şen uzun yıllar çalıştığı gazetesinden ayrılmak zorunda kaldı. Sessizliğini de Joker'le bozdu. Şen ülkemizde siyasi çizgi romanın T. Selçuk'tan sonra gelen en önemli temsilcisi. Çizgilerinde zaman zaman yaşanan aksaklıklara rağmen dialoglar ve hiciv yapı ağır basan gözlemlerde başarıyla yansımaya biliyor. Her geçen çalışmasında alışılmışın dışında bir hızla ustalaşiyor.

Memet ile Memo, farklı (!) nedenlerle savaştan cebellenen iki genci anlatıyor. Memet İstanbul'u, orta halli bir cumhuriyet çocuğu. Yaşamadığı şeyleri yaşayıp sağ kalabilmesi için eğitiliyor. Kafası koptuğu halde bir buçuk dakika ateş eden kadın militanı görüyor. Oysa o kendi kafasında tartışan, üzülen dokunaklı bir çocuk... Birini öldüreceği kuşku. Memo ise karda yürürken kart kurt sesler çıkartan Kürtlerden... Devlet ile PKK arasında ne yapacağı belirsizlik bir gece meçhul



BAHADIR BARUTER'den



kişilerce kaçırılıyor. Ağzının tavanına sıkılan kurşun es kaza yanağını deliyor, kurtarıyor. Sonuç malum dağa çıkıyor. Adını Ernesto koyuyorlar. Yaşadıkları, toplumun kıyısında süprünü gibi süren yaşamı aklına geldiğe karşısına çıkıanı zımbalamayı aklından geçiriyor. Ama kolay değil! Ölmek de öldürmek de kolay değil!

Şen her iki gencin gözünden farklı insan suretleri çıkarıyor. Bazen abartıyor, bazen yalın bir gerçeklikle korkunç tablolar çiziyor. Minibüsten indirdikleri askeri (sırf asker olduğu için) öldürüp sakın sakın sigaranın zararlarını konuşan gerilla-lar, sadece tipini beğenmedikleri için Memoyu kaçırın özel tim, mezrası sürekli, basılan ve absurd bir şekilde felsefe üreten köylüler başanlı tipleridir.

Öyküye adını veren ikilinin karşılaşmasından çok bana konunun özünü veren gerçekten dramatik bir olay örgüsünü anlatmadan edemeyeceğim. Sınırdan geçmeye çalışan iki ödüllü gerilla adayı ihbar üstüne yakalanır. "Kimsiniz? bu silahlarla ne yapacaksınız?" Kız olacaktı habersizdir, umarsız "ne bağırıyorsunuz daha yumuşak konuşamazsınız? Ama daha sert konuşarlarda vardır, özel tim gelir çantalarında iç çamaşın, makyaj malzemesi vs olan çocukları oracıkta sorgusuz, sualsiz öldürürler. Hem bu kız olsa olsa Emeni uşaklarıyla düzülmeye gidiyordu. Askerler bile şaşırır. Ama olan olmuştur. İtiraz hakkı yoktur. "Sen kimden yanasın hemşo?" "O hayalperest çocukların katli kadar acı olan ihbar yapanların bizzat pekalalı oluşudur. O zavallı iki iftil mektepliği geçiten rahatça geçebilmek için yem olarak kullanmışlardır. "Dağda ahlak, fazilet boş laf yeğenim"

Memet ile Memo rahatsız edici bir öykü Belki özellikle çizgi roman oluşu bazı ciddi adamlar için daha fazla rahatsız edici.. Senaryo oluşumu dialoglar ve başarılı atmosfer taramasıyla Bacı'dan sonraki en başarılı Necdet Şen çalışması... Çok yakında albüm olarak da çıkacağını sanıyorum. Belki o zaman üzerinde tartışacak, farklı düşünmeye çalışacak entellektüel ortamı da bulabilir. Ne diyelim "Bu cephede yeni bir şey yok" Necdet abi.★

Seksen sekizli,
Levent CANTEK



BAHADIR BARUTER'den



CEZBE (1)

"İstedğini herhangi bir yere yada zamana gidebilirsin. Ben, düşünebildiğim her yere ve her zamana gittim"

Maru, Richard BACH

.....
İstediklere yere gideler insanın istediği anlama çekeceği öykülerden... Bu katagülde ben de farkızım. Yazılanlar bana ait abartılar, kendini arayan karalamalar... affola !!!

Herşey kötülüklerle başlıyor. Güncü Amerika'da her sabah kanyonlarla toplanan sahipsiz cesetler üstüne varsayımlar giriyor. Keyif sigarasını tellendiren Rich man otomatığı biçarenin kafasına yafelemiş. Bir eksik bir fazla. Hayat sürüyor. Zevkler farklı, tatminler saplantılara kadar diziliyor. Konuşmalara yanıyor. Koyup çıkartıyorlar. Anımlar kalaylanıyor. Sonra hesapsız, gereksiz (!) bir üçüncü tekil şahıs silsilesi kanıyor işe; öykünün öznesi üneciler... Kalabalık yerlerde, parklarda, kırmızı ışıklarda hep bir şeyler isteyen piç kurulan (!)... Ama kabarmış ayanlarıyla delikanlılar onları istemiyor "Tamam ulan basın gidin kerizlerden alın parayı" Ama olmuyor, çocuklar kabullenmiyorlar, takılıyorlar. Tuna yeni civırlar buluyor. Omuriliklerine kadar isteyen kalın dudaklı kızlar bunlar... Ama onlara da yetmiyor Eksileri artılarını geçen nefomania hatunlar endi garcia benzeri çocukları kapıyorlar. Yeni pandispanyalar hesaba ekleniyor. Çocuklar Lec'lerle sınıf atıyor. Saçlar jöleleniyor. Ama nafite! Cıvcıvlar kalabalık cümbüşleri umursamayıp kendi harmanlarında kalınca karlıların yangını harlanıyor. Azgın dalgalar kötülüğe çin çin ediyor. Zıvanalar açılıyor. Çon çonlar pömpalanıyor. Videolar, aynalı suretler, bitip tükenmez bum bum saatleri yaşanıyor. Kopiller ne evinde sabahladıkları kara kuru tahretsiz herifte ne de habire isteyen bildirgin kanlılardır... Çok sümez uç olup havalanırlar. Mübalağa konuşulur. Kan basıncı 250'ye vurduğunda, düşünenler düş olup, sevdalar, tahahhüdü spermiler hesap derdine düşmeden huzura koşarlar. O hep aranan tenasuh (2) değildir bu... Nice kez gidip gelir adam, devir ve tecelli (3) konuşulur. Yağmur olup yazdım/yel olup estim/toz olup tozdum/geldim gittim. O gidış gelişlerde korkular yazılır, temizlenilir. Anlık öfkeler, sevismeler, gamlar geçilir. Mürd'siz ülkenin mürsid nefeslerine kefarretler ödenir. "Ömeden önce ölin hesabımız görülmeden hesabınızı görün" Tohumuzsuz ülkenin haline öykünülür. Hamanda kovalanan huzurun benzerlerini arayan yolcular telvin içinde de temkin bulur, benim, ben derken ürperir. Gerçek yolculardan burada sapanlar, sapıtanlar, erenlerin gönüllerinden çıkanlar, orada kalıp aklını uçuranlar olur. Bazılarına geri dönerler. "ulaşmak, başlangıca gelmektir" Temkin (4) cümbüşünde irşad (5) olurlar. Kemal'de tecelli olur. Çizgiler birleşir. Aşk

"AĞIR ÇİZGİ ROMAN"



yorgunu bakire yürekler peydahladır. Yeni aşklara kanat açar. Temizliğe, sonsuz ana, huzura.... ✪

Levent CANTEK
2 Nisan 93,
Balgat/ANKARA

KANAVİÇE

- (1) Cezbe : Tükeniş, manevî huzur, yaratana ulaşma
- (2) Tenaşuh : Ölümden sonra ruhun insana, hayvana, bitkiye veya madene geçerek yenmesi, içilmesi, yıpranması, kemale erişinceye kadar alemde devretmesi inancı...
- (3) Devir ve Tecelli : Kemale olgunlaşmaya giden devirler ve acılar içinde erenlerin Tecelli etmesi, Erenlere erenlerin gözükmesi, vücuda gelmesi...
- (4) Temkin : Olgunluk, tevazu, ağırbaşlılık, ağır düşünme.
- (5) İrşad : Arif kişinin, Doğru insanın gösterdiği yola ulaşmak



İstedikleri yere gidenler daha çok kullandığı dile göze çarpıyor. Metin KAÇAN'ın Ağır Roman'ının izlerini taşıyan argo kenar mahalle serkeşlerinden burjuva cümbüşlerine her demde kullanılıyor. Öykü görmüş-geçirmiş (veya aradığını bulmuş) öykücülerin ağzından anlatılıyor (yazar-çizer). Ama mesafeli, yukarıdan (!) bir anlatım; öyküye müdahale ederek yaratıkları için doğrulan gösteriyorlar. Bu anlamda anlatılanlar işe dönük, kişisel bir anlatım (yaratılan öznelerle rağmen) aşmıyor. Öte yandan haftalık bir dergide girilen bu tür bir deneme kurguyu kısıtlıyor, ağırlaştırıyor, anlaşılıyor. Gerçi anlatıcıların bunu pek umursadıklarını sanmıyorum. Gerek KAÇAN'ın argo dayalı anlatımı gerekse ARATAN'ın kendisi için geliştirdiği (veya elinde olmadan gelişen) aykırı imajı öyküyü anlatıcılarının bulunduğu platformun dışına çıkartamıyor. Popüler çağrışmaları ise (erotizmin katkısıyla) Çıt'tan bu yana Manara'dan ödünç aldığı kadınlarıyla ARATAN yakalıyor. Başarıyla da kullanıyor. Öykü de belki de yalnızca bu tarafıyla ilgi çekiyor. Çünkü İ.Y.G. fasıllarla okunup anlaşılabilir türden öykülerden değil... Kurgusunun (veya başlı başına konunun) anlaşılması, özümlebilmesi için düşünmeyi gerektiriyor. Geri dönmeye, tekrar incelemeye ihtiyaç duyuyor. Bu açıdan albüm olarak çıkışı öykünün aklanabilmesi için iyi bir fırsat... Beğenelim ya da beğenmeyelim, İ.Y.G. hızlı tüketilen çizgi romanlar arasında ağır anlatımıyla aykırılık yarattı. Kütüphanenizde bulunması gereken bir çalışma... Edebiyatla çizginin cık oturmuş bir sentezi... Alın, okuyun derim. (L.C.) ✪

Çek Bir Absürd Olsun

Öykü için kullanılan absürd anlam iddialarına katılmıyorum. Çünkü düşünce ile gerçek veya Neden ile Çünkü arasındaki çizgi hiçbir zaman belirlenemez. Fransa'da Pierre Christin için bile absürd diyenler var. Bu yüzden genel, geçer sanat formlarından gelen alışkanlıklarla düşünülmemesi gerekiyor. İ.Y.G. öykü değil bir çizgi roman... bir başka oluşum, gerçekçi olma veya dokümantasyon yaratmak gibi bir kaygısı olmamış hiç... Biraz da biz absürd yapalım. Yani eğer amaç istediği yere gitmekse Superman'da çat kapı buzullarda o da olmadı Pisa'da... veya anlamlar, dialoglar dersiniz Silver Surfer, Swamp Thing okuyun, Moebiusun son dönem emprovize çalışmalarını okuyun !!! Bana göre çizgi roman için absürd anlatımlardan söz edilemez. Çünkü çizgi roman özünde zaten o absürdlüğü taşır. Kimseler de buna kafa yormaz. (R.I.) ✪



Çizgi

Kemal Aratan son dönem çalışmalarının başarılı örneğini bu öyküyle ulaştı. Çok gerekli olmadığına fırça kullanmadı. Çizgisini daha fazla reyle yaklaştırdı. Renk veya tramlı yapabileceği atmosfer taramalarını ince, ayrıntılı çinilemesiyle yakaladı. Moebius tarzının yerinde bir denemesiyle sanki renkli çiziyormuş gibi çini kullandı. Fırçanın kullanılmaması kare içi dengesini beyazdan yana değiştirdi. Manara kadınlarının güzelliği de bu dengeye tam oturdu. (L.C.) ✪

VEFAT ve BAŞSAĞLIĞI

Çizgi roman kültürünün yılmaz savunucusu ucuz dergi, iyi dost

JOKER
(1992-1993)

22 Mart 1993 üç kuruş daha fazla para isteyen Karanlık kişilerce menfur bir cinayete kurban gitmiştir. Kederli ailesine ve tüm çizgi roman sevenlere başsağlığı dileriz.

Not: Cenazeye çelenk, çiçek vs gönderilmemesi, yardımların Koloni dergisi hesabına yatırılması rica olunur.

TÜRKİYE'NİN BÜTÜN ÇİZGİ ROMANCILARI BİRLEŞİN !!!

Mücadele yeniden başlıyor. Amatörler underground fotokopi dergiler çıkartacak. Profosyoneller ilgili, ilgisiz her dergide birkaç sayfa çizgi roman için deneyecek, zorlayacak kıma sıkma bile olsa bu iş olacak. Misyon dergi çıkana kadar savaş çıkacak. Bekleyin olacak, daha neler olacak ! cak ! cak !

EN BÜYÜK ASKER BİZİM ASKER !!!

Kosta ve Erhan asker oluyor
Hadî rastgele
Gelsin Tezkere !!

id: psik, bir kişideki zevk-acı ilkesine dayanan ilkel güdüsel güçlerin toplamı; alt ben; ilkel arzular

ID

YAŞIYORMUŞSUN, MESHURMUŞSUN
HIÇ KİMSELERİ İPİNE TAKMIYOR
KAFA NA GÖRE ÇIKIYORMUŞSUN !!
"ID" dergisini hazırlayan ENAYİLER
KİMSİNİZ ÇIKIN ORTAYA !!



HER KENTİN AYNI YÜZLERİ



TÜM SÖZLER SIRADANLIK GÖLGESİNDE BANA
GELİR AHENKLİ BİR BOŞLUK VARDIR.



KIPIR KIPIR SESLER PAYLAŞILIR...

ŞARKILAR BAŞLAR



ÖLÜMLER GÖZYAŞI İSTER

TEKRARIN BAŞLANGICI O BELİRSİZ NESELER



VE UZAK ŞEHRİN SABAHLARINDA YORGUN YÜZLER



BENSİZ SÜRER,



CAN
TEK
&
MUR
ER

SÜRECEK...

TUNCER ERDEM Ustaya...



Çizgi roman da politik mücadeleye katılmalı

Kasım 92'de ülkemizden bir yıldız geçti. Aslında iki yıldız.. Ama hep birinden söz ettüler (Ne kadar ettilerse) Enki Bilal ve senarist Pierre Christin Fransız Kültür merkezinde kendi çalışmalarıyla ilgili bir sergi açıp, Bilal'in yönettiği ve yine Christin'in senaryosunu yazdığı 'Bunker Palace Hotel' filmi gösterildi. Ülkemizde yayımlanan çizgi, çizikirme, mizah vs dergileri bu ustalarla konuşup bir iki sayfalık söyleyişi akıl edemediler. (Yahu ne gerek var öyle de çıkıyoz böyle de). Joker ayrı bir hayal kırıklığı ile kocaman harflerle üç-dört soruluk bir sayfa yaptı. Hiç yapmasaydı diyenler bile oldu biz o kadar abartmıyoruz ama kardeşim çizgi roman okuyan yazı okuyamaz mı bu kadar mı salaktır bu adamlar yapmayın çocuklar joker çizgi roman dergisiydi. Aşağıda Cumhuriyetle yayımlanan söyleyişi Joker yapmahydi. Vallahi utandık. Helal sana Kemal Gökhan abül!

Reşit İMRAHOR

Jchtro Tull'm Türkiye'ye geleceğini duyduğumda 'işte' demiştik 'bir gençlik düşün gerçeğe dönüşüyor...' Ve konser tepeden turnağa dilediğim gibi, beklediğim gibi gerçekleşmişti de bir derin nefes almışım düşünceliğime uğramadım diye...

İlk maaşla hiç de duygusal olmayan bir iş yapmışım. Ama ikincisini alır almaz Sahafalara koştum. Paramın yettiğince Pilote dergisi ve albüm aldım. Çizgi roman albümleri.. İşte Enki Bilal'm çizgilerini evire çevire ve gözlerime inanamaz bir halde defalarca ve defalarca incelemeye başladığım günler o günler...

Ve elbette hayıflanarak; "Nasil çizilir böyle" diye.

Hayranlığım geçer sanmışım yıllar geçtikçe. Aksi oldu. Ulaşılmazlığı daha da arttı benim için. İsmail Gülgeç telefonda 'Bilal geliyor' dediğinde de yıllar öncesine uzanan bir düş gerçekleşiyor dedim kendi kendime...

Ve buluşma günü gelip çatı İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nde. Enki Bilal'm sergisi ve canlı olarak da bizzat kendisi oradaydı işte. İlk hayal kırıklığım karşımdaki insanın son derece genç oluşuydu. Ya da kıskançlık mı demeli?

1951 Belgrad doğumlu Bilal. Bir Sırp. İlk çizgi romanı Le Bol Maudit'den (Lancetlenmiş Çanak 1971) bu yana yalnızca çizgi-roman çizmekle kalmamış, 1980'de Alan Resnais nin Amerikalı Amcam (Mon Onclec Amerique) filminin afişini yine Resnais'in Hayat Bir Romandır (La Vicestun Roman) filminin dekor ve kostümlerini, Jean-Jacques Annoud'nun 'Gülün Adı' filminin story-board'unu, Herzog'un "Yeşil

Karınların Düş Gördüğü Yer" filminin afişini yapmış ve daha birçok dekor, afiş ve benzeri çalışmalar imzasını koymuş.

Serginin hemen ardından Bilal'in senaryosunu 1986 yılından bu yana albümlerinin tümünün senaristliğini üstlenmiş olan Fransız gazeteci ve senarist Pierre Christin ile birlikte gerçekleştirdiği ve kendi yönettiği

'Bunker Palace Hotel' adlı filmi izleyecektik. Sergide oldukça az sayıda orijinal çalışma olması hafif bir düş kırıklığı yaratmıştı doğrusu. Biz çizgiye bulaşmışlar için orijinal son derece önemlidir. Baskının göstermediği ayrıntı (gerçi bu biraz Türkiye'ye özgü bir durumdur ya) orijinal kenarlarında pislikler var mı yok mu, guvaşla neler örtülmüş, üst üste kullanılan malzemenin keşfi gibi bir dizi çizere keyif verecek hususu atlamak zorunda kaldık.

Ertesi gün Beyoğlu'nda İstiklal Caddesi'nde yağmurlu, puslu ve de akşam Boğaza çıktığımızda "Bilal'e İstanbul kıyağı, şu yatay ışığa bak, bütün beyazlar çıldırmaşcasına ben buradayım diyor" diyeceğim günün sabahında Enki Bilal ve Pierre Christin'le buluşuyorum.

* Üzgünüm ama Bay Christin ülkemizde Enki Bilal'i tanıyorlar. Oysa birçok albümü birlikte gerçekleştirdiniz ve biliyoruz ki Av Partisi (Partie de Chasse) ile başlayan beraberliğiniz politik çizgi-romana imzasını koyan bir çalışmaydı. Bu çalışmanın yaratılması sürecini başlatan da sizdiniz. Bu bizim ülkemizde böyledir. Bir çizgi-romani kimin yazdığına değil, kimin çizdiğine bakılır. Fransa'da durum nasil, yani bu saptamam sizin ülkeniz için de geçerli mi?

CHRISTIN - Evet, Fransa'da durum Türkiye'deki gibi. Bu zaten normal bir şey, mantıklı da... Çünkü dünyanın en güzel öyküsü, en güzel senaryosu sonuçta bir kağıt parçasıdır. Dünyanın en güzel senaryosu kötü bir çizere teslim ederseniz bundan çok kötü bir sonuç alırsınız. Birisi bir kitapçada bir çizgi-roman albümü karıştırdığı zaman ilk önce resimdir dikkatini çeken yada albümü elinden bırakmasına neden olan Senaryo bir sonraki aşamada olası okurun gündemine gelir. Bu nedenle de çizirlerin daha çok tanınmış olması doğaldır. Senaristler okurların kafasının içini irdelemeye, deşmeye çalışırlar.

* Ortak albümlerinizin çoğunda bugün yıkılmış bulunan Doğu Bloku'nun ve genç olarak da kapalı sistemlerin açık bir eleştirisini yaptığımızı görüyoruz. Bugün duvarların yıkıldığını düşünürsek sizin çalışmalarınız için bir öngörüydü diyebilir miyiz?

BİLAL -Daha önce uzun çalışmalar yaptık birlikte. Ve bir albüm doğdu. Bir tür denek taşı oldu "Av Partisi" bizim için. Hatta bu albüm, Fransa'da üniversitede araştırma yapan kişiler için ya da



siyasetçiler için referans niteliği bile kazanmıştı. Oldukça erken bir dönemde hem Perestroika'yı hem de komünist dünyanın bölünmesini, çatlmasını öngörüyordu bu albüm. Çizer olarak, çizgi olarak ben bir Doğu Bloku ülkesinden gelmiş olduğum için bu dünyanın tüm kültürünü de biliyorum tabii. Söz konusu Doğu ülkesi her ne kadar bildiğimiz blokun dışında yer alan bir ülke olsa da... Sonra bir dizi temaya değinmişik.

Berlin Duvarı, siyasi iktidar, siyasetin insana, bireye yönelik baskısı gibi konular. Bu konular hem benim kişisel girişimlerinde hem de ortak çalışmalarımızda sık sık gündeme geldi. Biz ayrıca, galiba çizgi-roman dünyasında siyaseti ilk konu edinen ikili olduk.

* Enki Bilal'ın zihinlere yerleşmiş bir atmosferi var. Bu atmosfer zamandan, reel zamandan koparılmış gibi. Dramatik bağlantılar neredeyse yok denecek kadar az. Her bir kare kendi içinde bütünlüğü olan bir resmi, bir tabloyu andırıyor. Bu saptamalar daha sayfalarca uzayıp gidebilir. Türkiyeli bir çizer olarak hep bu tür saptamaları yapacak insan sıkıntısını dile getirmişimdir. Bunun, yeni bir eleştirmen ihtiyacının Fransa'da karşılandığını sanıyorum ve kendi alışkanlığımızla soruyorum size, bize biraz çizginizin atmosferinden bahseder misiniz?

BİLAL - Bu soruya benim yanıt vermemem gerekir. Çünkü benim çizgilerimin, çalışmamın atmosferini sürükleyen unsurları az çok biliyorum, ama yine de tahlil etmek istemiyorum. Bu bana ne ilginç geliyor ne de yararlı görünüyor. Bu atmosferi sözcüklerle ifade etmek de istediğim bir şey değil. Ama ortak bir çalışma yürütülürken örneğin Av Parüsü'nde, kan izleri karın üzerinde görüldüğünde, kırmızı renk öyle, birdenbire gelmişti. Daha önce de yazılmamıştı bu sahne. Böyle geliyor. Bir his. Bunu da açıklaması olmaz bana göre.

CHRISTIN -Enki simbolizm yapmıyor. O gerçekçi bir çizer. Fantazmaları gerçekte olduğu gibi temsil ettiriyor. Betümlüyor. Belki de işte onun cazip kılan bu olabilir. Bazen birbiri ile iç içe yaşayan evrenler var. Tek tek resimler içinde zaman var.

* Albümler gerçekleştirirken daha önce bir süreli yayında parçalar halinde yayımlanırdı sanırım. Şu anda durum nasıl? Yani örneğin Pilote'de yayımlanırdı bir çalışmanız, sonra da bir albüme toplanırdı.

BİLAL -Hayır artık böyle yapılmıyor. Eskiden albümlerimiz haftalık, onbeş günlük ve aylık süreli yayımlarda, dergilerde yer alırdı. Dizi olarak çıkıyordu ve sonra albümlerde toplanıyordu. Ama artık doğrudan albüm yapıp yayımlamak için çalışıyoruz. Süreli yayımlardan geçmeden doğrudan albüm olarak yayımlanıyor. Pilote'la ilişkimiz kesileli on yıl oluyor.

* İsterseniz yine yıkılmış duvar, sonrasında hortlayan milliyetçilik ve Yugoslavya diyelim. Siz bir yugoslavsınız Bay Bilal. Yugoslavya halen kanamakta olan, hatta oluk oluk kan akan bir yara. Ve bir de, acaba tezgahta Yugoslavya üzerinde bir çalışma var mı?

BİLAL -Yugoslavya meselesinden söz etmek çok zor ve çok karmaşık. Yalnızca milliyetçilik değil, dincilik ve katı dincilikten de söz etmek gerekir. Ama Pierre'le zaten milliyetçilik ve totalitarizm konusuna değinen pek çok çalışma yaptık. Çok uzun zamandan beri zaten bu konulara derin bir kaygıyla eğiliyoruz. Ne yazık ki, bizim daha önce çizdiklerimizi de maalesef doğrulamış oluyor bu son olaylar.

CHRISTIN -Daha önceleri çalışmalarında, örneğin Fransa'da aşırı sağın temsilcisi Le Pen'e yönelik bir öykü yazdım. Bu bir mücadele meselesi ve çizgi romanın bu mücadeleye katılması gerektiğini düşünüyorum.

* Çizgi çizmeye günde ne kadar zaman ayırıyorsunuz?

BİLAL -Genellikle çizmeye beş saatten fazla zaman ayırmam. Benim ortalama kapasitem bu. Bir renkli sayfayı onbeş saatte yani yaklaşık üç günde tamamıyorum. Bu aralar çizgi-roman öyküsü ya da film senaryosu yazarken bazen bir iki cümle için 2-3



saat verdiğim oluyor. Yazı yazarken değişik süreler söz konusu, ama çizerken bu beş saat neredeyse değişmez bir kural benim için.

* Peki Bay Christin, senaryolarınızı kısa bir özet olarak mı, yoksa kare kare bütün diyalogları belirlenmiş bir yapıda mı hazırlıyorsunuz?

CHRISTIN -Önemli bir nokta. Değişik, birden çok çizilerle çalıştığım için birden çok yöntemle çalışıyorum. Enki için bir şey yazacaksam, ona göre hazırlıyor ve yazıyorum. Bir başkası için de onun özelliklerini dikkate alarak hazırlıyorum. Bir senaryoyu, bir çizerdan bir diğerine göre değiştirmiyorum. Bu çok tayin edici bir çalışma tarzı. Ayrıca, çizilerle uzun teknik hazırlık tartışmalarımız olur. O ne istiyor, ne düşünüyor, nasıl düşünüyor, ortaklaşa tartışırız. Sonra da samimiyet ve profesyonellik derecesine göre, ki ben yaklaşık 15-20 senedir çalışıyorum, artık birçok çizeri çok iyi tanıyorum ve bu nedenle pek sinopsis hazırlamıyorum. Ama genç bir çizere, yani mesleki olarak genç bir çizere ayrıntılı bir senaryo hazırlarım. Böylece o kendini daha güvencede hissedebilir.

* Fransa'da bundan bir süre önce Katoliklerin ve muhafazakar kanadın pornoya ve politik mizaha ya da çizgi-romana karşı başlattıkları bir kampanya olduğunu duymuştuk. Neydi bu meselelerin aslı?

BİLAL ? Evet, bir yayınevi vardı. Onu Katolikler satın aldı. Genel olarak eski değerlere dönüş var. Aile, kilise filan yeniden önemli hale geldi. Ama bu d'Argaud Yayınevi meselesi biraz özel bir durumda galiba. Basın da yazar ve çizilerleri destekledi bu konuda. Aslında bir kadın çizilerle ilgili derterli. Ya da öyle olmalıydı demek daha doğru... Çocuklara yönelik şeyler çiziyordu ve son derece anti-Katolik mesajlar veriyordu. Ama yayınevini satın alan bu adamlar, o derece sersemlediler ki, çizgileri çok sevimli olduğu için ne yaptığını anlamadılar. Böyle bir sistem Fransa'da bir daha işleyemez.

* Satışları etkiledi mi bu gelişmeler, kampanyalar?

BİLAL -Hayır aksine. Bu durum bizim albümlerin satışını artırdı bile diyebilirim size.

* Son olarak bu kısa ziyaretünüz sırasında Türkiye'deki çizgi-roman ve mizah dergilerinin ve çizilerin yapıtlarıyla ilgili bir izleniminiz oldu mu?

CHRISTIN -Bu sabah bir dergi gördüm. Ama ben aşağı yukarı yirmibeş yıl önce Türkiye'ye gelmişim. Benim görebildiğim şahane bir gelişme var. Teknik olarak özellikle gazeteler de teknik olarak çok ilerlemiş durumda.

BİLAL -Ben Türkiye'yi yeni yeni tanıyorum. İki yıldır falan. Profesyonel düzey oldukça iyi. Baskı kalitesi, çizgi kalitesi de öyle. İtalya'da, İspanya'da çizgi romanın ilk çıktığı dönemdeki kaliteyi hatırlatıyor bana. Türkiye artık hance, Avrupa çizgi-roman dünyası içinde yer alıyor.★

Kemal Gökhan GÜRSES
15 Kasım 92' tarihli Cumhuriyet

MURAT SAYIN

GOLDFISH



ERO... ERO... ıhh



ERO ERO ADI MİLO...

Uzun bacaklı, mükemmel kalçalı o güzel kadınlar... Umarsız, sınırsız ve nefomania kadınlar. Hayır başım ağrıyor. Bugün muayyen günüm olmaz demeyen kadınlar. Çizgi romanların kadınlarından bahsediyorum. Sımsıkı, taş gibi, dimdik... rol yok, taklit yok...

Meraklıları hatırlarlar Alex Raymond'un o güzel, hoş, otuzlu yılların imaj kadınlarını, seksi ama ölçülü, fedakar ve sadık masum civırlarını veya Turhan Selçuk'un etine dolgun, yuvarlak hatlı, uzun saçlı dülberlerini... Çilingir soforalarında gerdan kırıp, göbek atan kısrak kalçalı hatunlarını, Karaoğlan kızlarını ve ıhh demeyen Bayırgülünü... örnek çok ama heyhat! günler ne kadarda çabuk geçiyor. Birileri çocukları büyütüyor, vizitalar, kaldırım serçeleri ve ilkler başlıyor.

Neyse biz uzun bacaklı, mükemmel kalçalı o güzellere dönelim. Geçen yıl ortalarında kabaran malum iştahlı erotizm dalgalarında ülkemizde bir yıldız düştü. O kadınların dilinden, o yuvarlaklarından nasiplenmiş usta fırça, Milo Manara Türkçe'ye girdi. Üç albümü aralıklarla satışa çıktı. Tutuldu da! İyi, kötü yerini bulan çeviriler ve el mahkum (!) sansürleriyle olsa taze müritler toplayan çalışmalar oldular. İkincisine göre daha keyifli ve içinde mizahı barındıran La Declie daha önce de Kemal ARATAN tarafından dergisinde Çıt adıyla uyarlanmıştı (!) Ansiklopedi savaşlarından hesabına düşeni alan Milo şimdilik Türkçe'de sustu. Ancak yurt dışında yıllardır erotizm prensliğini koruyor.

Milo 1945 doğumlu, bir İtalyan, mesleğe underground dergilerinde çalışarak başlamış. Aslında daha öncesi fotokopi dergiler. (Bugün onlar anormal para ediyor) Mürşid nefesi 1969 da harlanıyor. İlk çizgiler pek hoş değil... kadınları Fellini fantezileri taşıyan türden fazla eüne dolgun şeyler... Genius adlı bir polisiye çalışma yapıyor. Pek ses bulamıyor. Erotik çizgilere ara verip westernler çizmeye başlıyor. Kazandığı parayı akıllı uslu işlere yatırmayıp dergilere çıkartıyor, batıyor sonra yine çıkartıyor, yine batıyor. O katagülde ustası Hugo Pratt'in gölgesinde huzur buluyor. Pratt'tan anlatım teknikleri ve kurgu açılımlarını öğreniyor. Otuzuna geldiğinde ünlü Fransız çizeri Moebus'u taklit ettiği söyleniyor. (Ah şu eleştirmenler) Ape (Maymun) adlı çalışmasıyla 1976 yılında dikkat çekiyor. Aynı çalışma yıllar sonra İngilizce'de Heavy Metal'de dünya vitrinine çıkmasına yardımcı olacaktır. Çizgisinde ve senaryo düzeyinde gösterdiği estetik kaygılarla Fransızlar tarafından Fransa tarihi çalışmasına çağrılıyor. Bu arada Hugo Pratt'la ön

hazırlığı iki yıl süren Indian Summer (Kızılderili yazı) adlı bir çalışmayı tamamlıyor. (1982) Manara bu çizgi roman şahasesriyle sanat yaşamında gerçekten zirveye ulaşıyor. Pratt'in başarılı senaryosuda türün içinde farklı bir anlatım süreci başlatıyor. Eseri oluşturan 800 karenin yaklaşık yarısı yazısız (veya off-voice) olarak kullanıyor. Anlatım üst yazıdan çok resme yükleniyor. Öyküdeki hasta ruhlu ilişkilerin sapkın çağırışlımları ayrı bir ilgi görüyor. 1983 'de kendisine uluslararası bir poplarite kazandıran Le Declie yayınlanıyor. Burjuva yaşantısını hicveden öykülerine de böylece giriş yapıyor. Eser filme çekiliyor (1985) Manara filmin



hard-porno özellikler içermesinden hoşlanmıyor (Yıllar sonra da hoşnutsuz olarak devam çalışmasını yapıyor. Daha da açılıyor (!) yayıncıların istediklerini veriyor) 1986'da o başarılı espri düzeyini Le parfum de l'Invisible ile sürdürüyor. Sonra Candide Camera ve Dies Irae geliyor. Farklı adlarla sürdürdüğü çalışmalarında iki ayrı kahramanını sürekli kullanıyor. Biri Alain Delon ile kendisinin karışımı olan Giuseppe Bergman diğerini ismini bal kutusundan alan Honey... Ben sizi düşünerek Honey'den bahsedeceğim. Honey hoş bir sarışın ama aptal değil... Cesur bir kız ama biraz da terbiyesiz malum orasını burasını hiç saklamıyor. Hele sana neden bal diyorlar diye soran yakışıklıları merakta bırakmıyor. Bal gibi işini biliyor hünzır..

Manara bir Fellini hastası... Onun filmlerine ilginç göndermeler yaptığı sayısız kısa öyküsünden sonra sonunda Fellininin tamamlayacağı Trip to Tulum adlı film çalışmasını çizgi roman yaptı. Bu sofistike albüm en az Indian Summer kadar süksce yaparak klasikler arasına girdi. Manara bugünlerde "Büyüklük için" çizgi filmler hazırlıyor. Onun için yeni bir uğraş, medyada onun popüler ismiyle bu çalışmalara ilgiyi pompalıyor. Biz henüz nasıl bir çalışma olduğunu göremedik. Çizgi film apayrı bir uğraş gerektiriyor. Yıllar önce Moebius denemiş, keyifli çalışmalar çıkartmıştı. Frazetta ise eleştirmenlerce beğenilmemişti. Bilmiyoruz Manara ne yapar? Bizim derdimiz yeni çizgi romanlar yapması.

Belki ilgilenciler olacaktır. Manaranın İngilizce albümleri 10-20 dolar arası fiyatlarla aşağıdaki adresten temin edilebilir.

Catalan Communications
43 East, 19th Street
New York, NY 10003
USA

Şimdi de size tavsiye edebileceğim Manara albümleri; Perchance to dream, An author in search of six characters, Indian Summer, The adventures of Guiseppe Bergman, Hidden Camera...

Sevgilerimle, Steinbeck'te çizgi roman okuyordu. Yeni erotizm yazılarında buluşmak üzere! ★

Levent CANTEK



FELLİNİ VE MANARA SON BÖLÜM veya EBEDİ DÖNÜŞ

Riminili büyücnün megalomanyası ve muhteşem doğasını ele alırken, sinemanın ve çizgi romanın ikiz kaynaklarına dönmeliyiz. Resmî tarihler kendilerini şöyle anlatırlar : Lumière kardeşler tarafından yapılan ilk film "Fabrikayı terkeden işçiler" 28.12.1895'te Paris'teki Grand Café'de gösterilirken, Richard F. Outcault'un Yellow Kid adlı çizgi romanı 7.7.1895'te New York World'un pazar baskısında yayınlandı. Her ikisi de imajlarla anlatıyordu, biri durgun diğeri hareketliydi. Her ikisinin bir araya gelmesi de daha sonraki bir buluşla oldu; Animasyon.

Federico Fellini çizgi romanları daima sevmiştir. Doğum yeri Romanya'den Roma'ya yaptığı yolculuk onu L'avventuroso'nun yayıncısı olan Nerbini'nin evine Floransa'ya getirdi. bu dergi orijinal halinden daha renkli basılan Amerikan çizgi romanlarını İtalyanlarla kaynaştırıyordu; Alex Raymond'un Flash Gordon'u, Gizli Ajan X-9, Jungle Jim; Lee Falk ve Phil Davis'in Mandrake'si, Lee Falk ve Ray Moore'nin Kızılmaske'si ve diğerleri hep bu dergideydi.

Kültür Bakanlığı bu çizgi romanları İtalya'da yasakladığında, sayısız Fellini efsanelerinden birine göre Federico yetenekli Toppi tarafından çizilen Flash Gordon'un yerli versiyonu için senaryo yazıyordu.

Benim zamanımda bu öykülerin Fellini tarafından çizildiğine dair bir söylenti vardı. Fellini'nin her yaptığı işte grafik metin çok büyük bir önem taşır. O beğeniyle inceler, onları yanlış bir anlamaya yer vermeyecek şekilde kullanır.

Tulum Yolculuk yukarıda anlatılan 1938 yılından değil, 1965'ten kalmıştır. Aynı yıl Fellini yapımcı Dino de Laurentis'e "G.Mastornanın Yolculuğu" adlı bir film projesi öneren uzun bir mektup yolladı. "G" Giuseppe içindir. Giuseppe Mostorno tipiye yakalanmış bir uçakta bulunan müzisyendir (viyolonselci). Uçakta panik vardır, pilot kontrolü kaybeder. Fakat birdenbire doğuştan bir sakinlik uçağın etrafını sarar ve onları büyük bir Gothic kilisenin gölgesindeki bilinmeyen bir şehin alanına indirir. Bir polis kamyonu yolcuları hatları kesik olduğundan hiçbir telefon konuşmasının yapılmadığı bir motele götürür.

Sayırsız yanlış anlama ve düş kırıklığından sonra, G. Mastorna öldüğünü anlar. G. Mastorna'nın Yolculuğu, mezarın ötesinde yapılan bir yolculuktur. Bu boş inançlı De Laurentis'i çok üzdü. Sonraki gelişmelerde onun batıl itikatlarını doğruladı.

Hazırlık aşamasında, De Laurentis talihsiz konu materyalini kıırken, film etkileyici bir şekilde bozguna uğradı. Halatara, aksiliklere ve çeşitli beklenmedik güçlüklerle karşılaştı. 1966 yılında filmin bitiş dokunuşları yapıldığında Fellini kötü rüyalar görmeye başladı. Köln katedrali film için ilham aldığı yer, birkaç saniye içinde taş taş Fellini'nin çevresine yıkılıyordu. Başka kötü rüyalar sürdü ve sonunda Fellini filmi sürdürümeceğini yapımcı Laurentise bildirdi. Yapımcı masraflar ve ziyanlar için 11 milyar lire istedi. Çeşitli araçlar uzlaşma talebiyle araya girdiler. Fellini'nin çizimlerini ve hayalindeki yaşamı ile ilgili yorumlarının bulunduğu kitabı bu keder, hayalden kurtulma ve kuzgınlık dönemine

inandırıcı kanıtlar taşır. 1967 yılında Fellini giderek hastalandı ve mutsuzdu, bir kliniğe yatırıldı. Bu ani rahatsızlık üzerine şüpheci De Laurentis mali danışmanlarını Fellini'yi görmeye yolladı. Danışmanlar üçüncü haberle geldiklerinde yapımcı bir hayli kederlendi. Fellini tekrar günlük hayata döndüğünde Sergio Leone filmlerinin zengin yapımcısı Grimaldi ona yapımcısı olmak istediğini ve geçmişteki tüm borçlarını üzerine alacağını söyledi.

Grimaldi başka filmlerin yanı sıra "G. Mostorna'nın Yolculuğu" filmini de çekmek istiyordu, fakat filmin kötü şansına inanıldığı için proje iptal edildi. Ancak yasak bölgelere yapılan yolculuk fikri Fellini'yi sürekli cezbediyordu. 1967 yılında "Ölümlerin Ruhu" adlı filmin Toby Dammit adlı episodunda Mastorna'nın Yolculuğu unsurlarıyla karşılıyor. Fiumicio'nun gerçek olmayan alaca karanlık içinde yolculuğu anlatılır. Uçaktan inip başka bir dünyadan geldiği sanılan bir kalabalığın ortasına çıkar. Satyricon bu yüzyılda mecazi hayalcilikle yapılmış üçüncü büyük yolculuktur. İki 1905 yılında Sunday New York Herald'da Winsor Mc Cay'in Little Nemonun rüyalarının alt bilinç çağrışımlarının anlatıldığı Freudvari öyküleridir. İkincisi; 1934 yılında Alex Raymond King Features Junday'de Flash Gordon öyküleriyle bir büyük yolculuğa daha başlandı. Üçüncüsü 1969'un yozlaşmış Romasında Küçük Nemonun Slumterlandi ile Flah Gordon'un Mongo gezegeni arasında geçer.

Fellini'nin her filminde G. Mostorna'nın Yolculuğuna bir gönderme vardır. Trip to tulum gibi ertelenmiş bir filmin yerine geçen kitabında olduğu gibi bu imalar sürer gider. Güzel satırın Riminili Sibirbazın şapkasını kurtarmak için Cinecittà'da havuza atlar ve kendisini kaderini belirleyecek olan uçağın önünde bulur. Bu yenden başlayan korkunç bir yolculuktur. Marcello sular altındaki uçaktadır ve terbiyesiz çocuk oyunlarından aynı ismi taşımaktadır. Snaporaz; Fellini bu ismi ona "Kadınlar Şehri"ndeki yolculuğu için vermiştir. Bir tek farkla; Milo Manara Raphael'den aşk konusunda esinlenmiş, kendisinin daha önceki kariyerinin tahammül edilmez güzelliğine münzevi bir şekilde bağlanmıştı (ki o tarihlerde kendisi ve Sophia Loren dünyanın en dayanılmaz çiftiydi). Bu grafik öykü Manaranın mantıksız, artist olarak değişen kariyeri için uzun zamanda ulaşılması beklenen bir çizgiydi. Ve Fellini içtenlikle ve suç ortaklığıyla sözleşme imzaladı. Aralarında büyük dost Vincenzo vardı, Vincenzo Mollica, ki onsuz Tulum yolculuk istenildiği gibi olamazdı. Fakat sonra araya varıldı mı ? Eğer ulaşıldıysa bu yolculuğun bitişi anlamına mı geliyor ? Hala oluyor mu ? Tekrar başlıyor mu ? Kim bilebilir ?

"Ve gemi yoluna devam eder" in beş ya da altı sonu vardır. Gemi varacağı yere gider ve yine açılır. "Ayn Sesi"nde olduğu gibi limana yanaşmak bile gerekemeyebilir. ★

Orosto del Buono Derleyen : Mustafa YALÇIN

Fel...

O yıllardaki dostlarım, Nerbini yayınlarının gazetecileri ve çizicileriydi. 420'nin dışında Buffalo Bill'i ve öteki çocuk gazetelerini yayınlıyorlardı. İtalya ile Amerika arasındaki siyasi gerginlikten sonra oradan gelen karikatür bantları, bu arada Mandrake ve arkadaşları yasaklandı. Bir gösteriş budalası olan ben, Raymond ve Falk'un öykülerinin uyarlamasını sürdürmeyi kabul ettim. Toppi ise grafik tarzlarını geliştirerek onları taklit ediyordu. Bir eleştirmen kılı kırk yararcasına yaptığı incelemenin sonucunda, bütün bu İtalyan tarzı bantların benim özgeçmişimin en uyduruk bölümlerinden biri olduğunu ileri sürmüştü. Ne diyeyim belki de öyledir. ★

Fellini Felliniyi Anlatıyor
Afa Sinema, syf. 35-36.



"SÜPER HERO" EKOLÜ

Aynı bir tür olarak doğuş, gelişim ve olgunlaşma süreçlerini 1930 ve 40'lardaki ÇR yayınlarının gelişimine paralel olarak yaşayan Süper Kahramanlar, amerikan ÇR'nın 50 yıldır değişmeyen temel unsurlarından birini oluşturmuştur.

Ashında ABD 'de dergi şeklindeki ilk yayın 1933 'de, daha önceden çeşitli gazetelerde yayınlanan bantların tekrar bir basımı şeklinde gerçekleşti. Tek bir konu üzerine kurulmuş ve özgün bir materyal içeren ilk dergiye yayıncıların elinde yeniden basılacak gazete bantlarının tükendiği bir dönemde, '37 'de yayınlanan Detective Comics oldu. Daha sonra DC Comics adını alacak olan National Comics tarafından yayınlanan bu dergiyi Haziran '38 'de gene aynı şirket tarafından piyasaya sürülen Action Comics izledi. Daha ilk sayısından itibaren büyük ilgi gören bu dergideki Superman'ın karşısına '39 'da Detective Comics'in 27. sayısıyla Batman çıktı. Bu tarihten sonraki gelişmelerse "Popüler ÇR Kültürü"nü oluşturdu.

Süper Kahramanlar :

Birer simge olarak değerlendirildiğinde Süperman ve Batman, Süper Kahraman tipinin iki zıt yüzünü temsil etmektedir: aydınlık ve karanlık, tanrı ve insan, doğuştan var olan yetenekler ve çalışarak elde edilen yetenekler... sonraki yıllarda Marvel Comics'i o yıllardaki Timely Comics'in '41 'de yayınladığı Captain America'ya vatanseverliği yansıtıyordu. Onun da etkisiyle o dönemdeki bütün kahramanlar II. Dünya Savaşı'na katılarak Amerikan halkının moralini düzeltti. Böylece "comic book" trajik milyonlara fırladı.

Ancak savaşın sonra, okullar bu tür dizilerden sıkılmaya başlayınca yayımcılar çarçığı korku türüne sığınmakta buldular. Tabii bu da çok uzun sürmedi '50'de Amerikan Senatosu bu türdeki dergileri "kamu ahlakına aykırı" bulunca, o dönemin sendikal şirketleri (Marvel, DC, King Features, vs.) kendi aralarında birleşerek bir tür "oto-sansür" uygulamasına geçtiler. Böylece o tarihten sonra yayınlanan bütün ÇR dergilerinin kapağında "Comics Code Authority" nin damgası bulunmaya başladı.

Bu gelişmelerin ışığında Amerikan ÇR 'nda iki önemli değişiklik yaşandı. Bir taraftan Süper Kahramanlar yeniden eski rağbelerine kavuşurken, diğer taraftan da "underground" denilen ve sendikal şirketlerden bağımsız olan, yayım hayatlarını kendi çabalarıyla sürdürmeye çalışan yüzlerce dergi ortaya çıktı.

Süper Kahraman Rekabeti :

'50 'li yılların ikinci yarısında DC, tozlu raflarda beklemekte olan birçok projeye "olar" deyince, piyasayı ondan kapamak isteyen Marvel'le ciddi bir rekabete girişmiş oldu. Ancak Marvel'in Stan Lee gibi bir kuzu vardı ve bu yazar/ediyör sayesinde Marvel Comics'in Alın Çağı'ı başlatıyordu.

Lee, DC'nin vakur ve erdemli kahramanlarına karşılık, soap-opera'lardan etkilenmiş yapılarına hafif bir komedi unsurunu ekliyor ve ilk olarak '61 'de Fantastic Four'u yaratıyordu. Bir yıl sonrası ilk ÇR anti-kahramanı, Spider Man'ı ortaya çıkarıyordu. Spider Man özellikle '68 'lerde bütün bir öğrenci gençliğinin simgesi haline geliyor, diğer kahramanlardan farklı olarak "süper kötü" lerle değil, kendi kişisel sorunlarıyla savaşıyordu.

Asıl adı Stanley Lieber olan Marvel'in bu temel "Adam"ının yan realistic öykülerini onunla birlikte çalışan başka bir ofisane adamın, Jack Kirby'nin güçlü, dinamik, hareketli çizimleri dengeliyordu. "Kral" Kirby'nin tipleri evrenin fonunu oluşturan yaratıklara karşı çarpışan mitik kahramanlardı. '70 'de Marvel'i terk ettiğinde Kral, arkasında günümüze dek yaşayacak bir stil bırakmıştı.

DC için çalışan Neal Adams'ın çizgisi Kirby'nin abartılı stiline tam zıttıydı. Onun kalem ve fırçaıyla çinileme stili Adams'ın Milton Caniff'in gerçek varisi olarak kabul edilmesini sağlanmıştı. Adams'ın teknikleri bu süper kahramanların fantasti dünyasına uyarlandığında onların görsel olarak kendilerinden öncekilere oranla çok daha gerçekçi, inanılır olmalarını sağlıyordu. Adams onları gelişmiş yüz ve duygu ifadeleriyle donatıyor, perspektif ve anatomideki ayrıntı ve titiz çalışmasıyla bu karakterleri yumuşak akci hareketlere sahip kılıyordu. Adams'ın en büyük başkanı '60'larda bir TV dizisinin batığına saplanmış olan Batman'i tek başına kurtarmayı başanıp, ona özgün kişiliğini geri vermiş olmasındı.

'70 'lerde Adams'ın stili bu alandaki genç yeteneklere bir model oldu, onların kendi stillerini bulmalarına olanak sağladı. Bugünkü çizicilerle bu modele tepki olarak realizmin sınırlarını zorlayarak, hatta sürrealizmce, yani gerçek dışılığa kaçarak daha illüstre çizim tekniklerine yöneliyorlar. ★

Kosta CERAN

Teksas mı Dallas mı ?

Bugün gazetesinde bir haber yayımlandı:

Ankara'da İl Halk Kütüphanesi bir araştırma yapmış. Günde en fazla üç-beş çocuğun gittiği kitaplığa çizgi romanlar almışlar.

Prof.Nilüfer Tuncer'in önerisiyle alınan Teksas, Tom Miks, Red Kid gibi çizgi romanlar en görünür raflara yerleştirilmiş.

Sonuç şaşırtıcı :

Bir ay içinde kütüphaneye devam eden çocuk sayısı 800'ü bulmuş.

Resimli romanları bitiren çocuklar, diğer kitapları, romanları, hikayeleri okumaya başlamışlar.

Prof.Tuncer çok doğru bir iş yapmış.

Çizgi romanlar, okuma zevkini tetikleyen anahtar kitaplardır. Uçsuz bucaksız zevkli bir,düş evreninin kapılarını açarlar.

Günümüzde yazılanı okuduğunuz bir çok yazar işe Teksas, Tom Miks ile başlamıştır. Türk aydın kuşaklarının ilk okuludur bu kitaplar.

Çelik Blek'le tanıştığım günü hiçbir zaman unutmayacağım.

Kızıyıldaki bir gazetecide gördüğüm Teksas cildini sırf meraktan almışım. Daha önce hiç duymadığım ve 50 kuruş ödcüyerek aldığım bu kitap, yepyeni ve sonsuz zevkli bir dönem başlangıcı oldu.

Kırmızı ceketli İngiliz askerlerinin karşı koyan ve yazılan koruyan san saçı, bükr şapkalı Çelik Blek en büyük kahramanımızdı.

Onun arkadaşı küçük Rodi'ye imrenirdim.

Çilli Rodi, Prof. Okültus'la birlikte aşırıdıkları "turta"yı bir kaya arkasında gövdeye indirirken yakalanır. Ve kendisini kısıvırak tutan kırmızı ceketlinin elinden çarpınarak kurtulduğu yetmiyor gibi bir de onun dizine tekme atardı.

Çelik Blek'in, zalimlerin suratına patlattığı her yumruktan garip sesler çıkardı: Smack, pack, tock gibi....

Bütün bu sesleri "C" harfini kullanarak okurduk. O dönemde kolajcılar İngilizce öğrenmemize rağmen, bu kelimeleri İngilizce telaffuz etmek almızza gelmezdi.

Yüzbaşı Tom Miks ise bir başka alımdı. Kötu niyetli General Kalavera'ya yenen kahraman Nevada Rancerlerinin sevincine katılır ve onların yuvaları olan Kulver kalesine birlikte dönerdik.

Kahraman Tom Miks'ın, albayın kızı Suzi'yi görünce yüzü kızarırdı.

Yay bacaklı Konyakçı ve şişko Doktor hep bir fiçi konyak bulur ve zom olurlardı.

Aydınlanın, Turgut Özal'ı Red Kid okumakla suçlamasına hep şaşırmışım.

Dışında Lucky Luck adıyla bilinen bu enfes çizgi roman, kendi türünün en sofistike örneğidir.

Bana göre Red Kid okumak son derece zevkli ve anlamlı bir alışkanlıktır.

Resimli romanlar içinde dünya çapında tanınan Lucky Luck adıyla bilinen Red Kid ve Ten Ten 'dir. İkisi de Belçika yapımıdır.

Eskiden Teksas, Tom Miks'i herkesin bildiğini sanırdım. Yıllar geçtikçe anladım ki, bir İtalyan firmasının bastığı bu güzelim çizgi romanları sadece biz biliyoruz.

Benim yaşadığı Türk aydınlarının çoğu işe Pekos Bill ile başladı. Sonra Teksas, Tom Miks, Kinova, Red Kid ve Ten Ten'le devam etti.

Zagor ve Swing çağı bizden sonraydı.

Biz o dönemde Jack London, Panait İstrati, Hemingway, Dos Passos okuyorduk.

Daha sonra Plekhanov'lara, Kafka'lara, Sartre'lara geçtik.

Ve devam edip gidiyoruz.

Bilmem yanılıyor muyum ama; Teksas'la yetişen kuşakların, Dallas'la yetişen kuşaklardan daha şanslı olduğunu düşünüyorum. ★

Zülfü LİVANELİ



HERKESİN MÜZESİ KENDİNE !

Batman'da hayat farklıdır. Küçük katiller sabah ezanında çıkar sokaklara... Hedefe arkadaş yaklaşıp tek kurşun sıkılır. Gören olmaz, duyan olmaz Küçük katil okuluna gider, hayat sürer. Ancak bütün katagülde farklı şeyler yapmaya, sanatla uğraşmaya çalışan insanlarda vardır. Ne olursa olsun direnen sanatın doğasındaki barışı, umudu, kardeşliği taşırılar yüreklerinde...

Özcan Tos o delilerden biri. Bir kaç yıl kadar önce bir müze iddiası ile çeşitli dergilerde duyurular yapmış, kendi çapında ilgi de görmüştü. Bizde ilgilenmişik. Zira müze çizgi roman müzesiydi. Serde delikanlılık yürekte aşk vardı. Bir çok arkadaşımız adına ona birşeyler yazdık. Onun müze düşide farklıydı.

Ya da bizim beklemediğimiz gibi değildi. Biz Özcan Tos'la pek anlaşamadık. Ona sordukumuz bazı soruların karşılığı alamadık ya da aldığı bizim sordukumuz soruların cevabını alamadık. Mektuplaşarak yaptığımız ve cevabını alabildiğimiz sorulardan oluşan kısa bir röportajı sunuyoruz. Eğer Özcan Tos'a ulaşmak isterseniz adresi şöyle Özcan Tos, RK 42, Kozluk 72400 BATMAN

- Bir "müze düşü" anlam olarak "düş"ü aşabileceksene bazı Materyal+Para ve Mekan gibi bazı hayati gereksinimlere ihtiyaç olacaktır. Bunları nasıl temin etmeyi düşünüyorsunuz? Bu müze nerede açılacak? Nasıl finanse edeceksiniz ?

Müze denilince ben hemen resmi kanalı bulunan, turizme gelir kaynağı olan bir yapılanmayı düşünmedim. Sanatın her dalında bireylere özgür açılımlardan söz edilmekte. Klasik müze anlayışını onaylamıyorum. Düşüncemize uygulamada hep yenilik diyoruz. Evet resimli roman tuhum oldu. İkinci olarak farklı bir konuya, az yer verilen konulara girdim. Müze düşüncemde mutlaka farklı olacaktır. Çağrıda

bulundum. Arkadaşlarla bir grup oluşturup tartışabilir-
dik. Devlet desteği istemi ağır basıyor olunca bunu
devlete bırakırız zaten...

- Müze yabancı yapılarında içercek mi? Bu
konuda araştırma yaptınız mı ?

Arşiv düşünce de öyle. Resmî Kanah bulunan bir
arşiv düşünmedim. Sanatın her alanını resmî
kanalların, akademik çevrelerin ve bu çevrelerin
oluşturduğu demeklerin çapına başlı başına bırak-
mamak gerekir diyorum. Daha olumlu, yeniliklerle dolu
çalışmalara destek veniler çıkacaktır, umut
kesilmemeli, öyle ülkeler vardır.

- 1989 yılında Resimli roman üstüne bir
yazının onaylandığını yazmışsınız. Kime
onaylatıldı ? Böyle çalışmaların onaylayan (!) biri,
birileri ya da bir kurum mu var?!?!

Resimli roman çalışmalarını onaylayacak resmî
kurum, kuruluş ya da yetkili tanımıyorum. Ancak
mutlaka belgelemem gerekiyordu. Ben şu tarihte böyle
bir araştırma yazısı yapım diye. Notere gidiyorum,
veriyorum yazımı, bir keyfiyet bu. Bir nüshasını
bırakıyorum ve belgeledim bu yoldan.

Sanat bireyin ellerindedir. Geçmişte bireyin
ellerinden çıktı. Resmî kurumların yönlendirmesi ile
çalışmalar tükün, sanatsal değerlerde gelişmeler

etkilenir. Özgürce çalışmalardır bunlar. Desteklenmeli
elbette, herkes tarafından, devlet tarafından. Tüketimine
de olanak tanınmalı. Bunu demekle şunu ayırmak
istiyorum, devletin kurumlarında akademik çevreler
çıkmalı, onları da demekleri onların keyfiyetine
bırakılmamalı... Elbet devlet desteği de bulunmalıdır.
Ancak tüketimi, sunuluşu için olmalıdır bu.

Bütün bu düşüncelerimden sonra böyle bir
araştırmanın tanıtımına sıra gelmişti. Önce duyuru
yapmış oldum. Bu kez işte çalışmamın basımını
beklemektedirim. Okura böyle ulaşabilirim.

- İyi bir koleksiyoncu olduğumu sanıyorum. Bu
işle uğraşmış uğraşan amatör ya da profesyonel
sanatçı veya koleksiyoncuların çoğunu tanıyorum.
Özellikle koleksiyoncular bir anlamda fanatikler.
Sahip olma tutkusuna her türlü ilişkinin üzerindedir.
Koleksiyoncuları bu işe nasıl razı edeceksiniz?
Örneğin ben elbette size yardım etmek isterim ama
özene koruduğum koleksiyonumu neden size
vereyim? Çizgi romanla ilgisi olmadığını, bu işe
olan saygısını bilmediğim gelip geçici bir heves
içinde olabileceğ birisine neden vereyim? Belki
bütün bunları değiştirebilecek tek şey sizin ÇR ile
ilgili çalışmalarınız, öncelikle onları okumamda
fayda olacağını sanıyorum. Sizi ve sizin bu işe olan
saygınızı, kültürünüzü böyle öğlebilirim.

En ucuz yolu da bu zaten. Araştırmamı okumak
istedi yazan arkadaşlar... Ancak tek tek yazmam çok
zor. Üstelik daktilo bile uzak şu anda bana. O halde
tartışmalara açmak için onu basına götürmeyi
hedeflediğim. Bekliyorum. Sizde de bu olanaklarla
ulaşabilirsiniz yazımı

- Koleksiyonunuz ne boyutta ?

Koleksiyonum 1940'lardan günümüze kadar geliyor.
Elbette ne buldysam onu almıyorum. Bilinen yerli-
yabancı "belli imajların kahramanları" diyebilirim.
1930'lara uzandığında bendeki örnekleri tam sayfa
(ancak bu tek oluyor) çizgi-banlar diye adlandırılan
çalışmalar... (....)

Özete müze düşüncemde belli kalıpları
düşünmedim bile. Diğer koleksiyonları sergi yapma-
sını bekliyorum. Birde bir küçük toplama ile (fotokopi ve
fotoğrafları ile -yapırmayı önlemek için) açıklığa
kavuşturmak istiyorum. Ancak fotokopi, el yazması,
daktilo, orajlı tümlü de bana oldukça uzak ve olanaksız
gönderi türleridir. Ancak evimde arkadaşlara toplama ile
açıkliyorum. Gönderi yapmam. Basın yoluyla daha
kolay buluyorum.★

.....

Kolonî'nin notu : Sorulan sorulara verilen cevaplar
üzerinde kendi isteğimizle oynanmamıştır. Sorulan
sorular ve cevaplar bunlardır. Kurguda etkinlik bir
düzenleme yapılmamıştır.



DERGİNİN DELİSİ*



Hani çocuğunuz vardır veya bir yakını-
nız mesela babanız, hataları vardır. Sizi sinir
eder, kıldır, tüydür. Ama yine de onu seversiniz,
atsanız atılmaz, satsanız satılmaz. Onu
eleştirme hakkına da bir tek siz sahipsiniz.
Kem gözlerle, tenkitlere dayanmazsınız. Karşı
çıkarsınız. Ne de olsa o sizindir. Çirkindir, kö-
tüdür, eblektir ama sizin parçanızdır. Kıya-
mazsınız. Bizim çizgi roman dergileriyle olan
ilişkilerimizde böyledir. Rr çıkar, iki kapakta
birbirinin aynısı dersiniz. Bu Madonna ne ? Bu
medium ayağı ne ? Nasıl oluyor da derginin
ağızına sığıyorlar, batacaklar diye gak guk ge-
velek muhabbet şey edersiniz. Zeplin çıkar iyi
de niye genel çizim yapıyorlar. Hatır işleri-
yle değirmen dönmez felan hem sonra kim bu
Aydin ? uzun saç ne ayak ! Liberatore yazımı
niye kaldılar ? Murat Bozkurt Eroskopta niye
Nori abiyi taklit ediyor. Kadın çizemiyor mu,
çizerse kötü mü çiziyor ? Bülent öldü mü ?
Zeplin sendromundan kurtuluyor mu ? Sonra
Joker çıkar. Nasıl oluyor da Oluyor'un nasıl
oluyorda oluyor ilgili oluyor diye düşünürsü-
nüz. Derkinin her sayısı tetkik edilir. Burası
kil olmuş, şurası çok oturmuş, mesela Le-
vent'in çıktığı sayı acaip güzel felan diyerek
objektif saptamalarımızın içine zıçmış olup te-
raf falen tutmuş oluyoruz. Hem kim o ? Ne bi-
leyim niye o ? Kıyak mı yani ? Kim bu Levent
? adamı yani... Çal gene fan fin fon... hep
yalan hep uydurma hani Joker batmayacaktı
bak öbür adam haklıymış bir haftada battı. Bak
öbür adam sana bok gibi para veriyor. Vefalı
ve cefalı... Hani Nori abi milyar verseler Horo-
ciconun yaptığını yapmam diyordu. Aha takır
tukur yapıyor. Hugo abim benim. Himm eno-
ugh ! Şimdi nereye çuf çufluyoruz... Ben aslin-
da şeyi kastediyordum. Yani bu çocuk bizim !
Konuşuruz felan ama severiz yani... Bir şey
çıkarsa konuşsak fan fin fon etsek, mutlu ol-
sak, azad etsek spermeleri, heyoo diye baarsak !
gülsək, eğlensek deriz. Onun için bugün çok
pismanım belki benim yüzümden kapandı o
dergiler... Nazarım oldu. Çok konuştum. Alo
anne ne biçim senaryo dedim. Hangi dağa çı-
kılıyor yani dedim. Beyond the nonsense ne
saçmalık dedim. 31 Gün meselesi yaptılar de-
dim. Ben yaptım. Benim yüzümden kapandı o
dergiler... Suçluyum. Beni affedin felan gak
guk gevelek...

Zor zenaat bizimkisi (yani benim yaptığı
iş) hem güldürecaan hem insanları düşündüre-
caan, populist olmayacaann, tefekkür sahibi

olcenn millet bu çocukta iş var diyecek. Sırtır-
ken arada "hım çok doğru" gibi vecizlerde bu-
lunacak. tartışacak hayat biz niye varız ? niye
yaşıyoruz felan gibi anlamlı ve hisli takırdılar
tüketecek.

Bu yazıda böyle bitecek.
Hadi bana eyvallah ! Görüşürüz felan !
Çavv mesela !!★

Reşit İMRAHOR

* Bu delinin her hakkı mahfuzdur. Piyasada kendini
satın delilerle zerre ilişkisi yoktur. Kaliteli orospudur.
Hayata dair yazılar yazar. Taklit eder, acaip komiktir,
güldürür.



TÜRKİYE'nin en iyi çizgi romanları

Herkes en iyileri sorar, meraktır. En iyiler
konuşulur, en iyiler satılır. Belki de sırf bu
yüzden her işin maganizel ağırlığı da düşünül-
lerek en iyileri seçilir. Bizde daha sonraki sa-
nyalarda üzerinde ayrıca tartışacağımız bir en
iyiler listesi çıkartıyoruz. En iyi şudur demiyoruz
veya birilerini listeye almayarak farklı ni-
yeter taşıyoruz. Amacımız bir çeşit arşiv.
Amacımız yıllar sonra araştırıcılara incele-
yeceklere bir çeşit kılavuzluk yapmak. Ne de-
meli ? Niyetimiz kimseyi kumak değildir.

KOLONİ

▲ KARAOĞLAN... Suat YALAZ Asya
Kaplani veya Kul Bakayın Mezarı ▲ İlban
ERTEM, Milli Piyango ▲ Suat GÖNÜLAY,
Deli İbrahim'in Hazinesi veya Baltalar Eli-
mizde ▲ Galip TEKİN, El-Baraka-Shanna ile
Ziva-Döntüş ▲ Necdîet ŞEN, Bacı ▲ TAR-
KAN... Sezgin BURAK, Gümüş Eyer ▲ Suavi
SUALP-İsmail GÜLGEÇ, Gündüz İnsan Gece
Hurt ▲ Vassfi MAKSU, Yüz Yıl Uyuyan
Adam ▲ Sarkis PAÇACI-Ergün GÜNDÜZ,
Alo Anne ▲ Yalçın DDDMAN, Aynalı Teke ▲
ABDÜLCANBAZ... Turhan SELÇUK, Bir
Köpeğin Hatıraları ▲ Ratip Tahir BURAK,
Barbaroslar ▲ İsmail GÜLGEÇ, İnce Memed
▲ Gerçek Hayat Hikayeleri... Faruk GEÇ, Lo-
ve Story ▲ Bülent ARABACIOĞLU, En Kah-
raman Rıdvan, !?!? ▲ Nuri KURTCEBE, Bo-
yut Farkı

.....

Örnekleri sizde bizde çoğaltabiliriz. Gele-
cek sayılarda adaylarımızı seçilme nedenleri-
yle birlikte tartışmaya açıyoruz. İlgilenlere
duyurulur.★



SON YAYA

Sisli bir kasım akşamı saat sekizde kentin büründüğü o sessizliğe girmek, genleşen beton kaldırıma basmak, üzeri et kaplı çatlakları adımlamak ve elleri cepte sessizliklerin arkasından yürümek : Bay Leonard Mead'in yapmayı en çok sevdiği şey buydu işte. Bir kavşağın köşesinde durur, ay ışığının aydınlattığı dört yöne doğru uzanan yaya kaldırımlarına bakar, hangi yana gideceğine karar vermeye çalışırdı, ama aslında hiç de önemi yoktu bunun; MS. 2052 yılının bu dünyasında yapayalnızdı, ya da onun gibi birşey; sonunda kararını verir, bir yol seçer ve önüne sigara dumanı gibi buzlu hava kalıpları göndererek yürümeye koyulurdu.

Kimi zaman saatlerce, millerce yürür ama evine dönmesi ancak geceyarısını bulurdu. Yolunun üzerinde karanlık pencereli kulübeler, evler görürdü; bunun da, pencerelerin ardında ateşböceği panitlularının belirlediği bir mezarlıkta yürümekten pek farkı yoktu. Bir perdenin geceye karşı henüz çekilmemiş olduğu oda duvarlarında birdenbire gri hayaletler ortaya çıkar, ya da mezar - benzeri bir yapının hâlâ açık penceresinden fısıltılar ve mırıltılar duyulurdu.

Bay Leonard Mead duraklar, başını çevirir, dinler, bakar ve ayakları yumru yumru kaldırımında hiç ses çıkarmadan yoluna devam ederdi. Çünkü uzun süre önce akıllılık edip gece dışarı çıkarken altı lastik pabuçlar giymeye başlamıştı; yoksa, topuklu pabuçlar giydiği zaman, külme külme köpekler kendisine havlayarak eşlik ediyordu, ayrıca, ışıklar yanabilir, yüzler belirebilir ve tüm bir sokak, kasım akşamında yalnız başına geçen bir biçim, yani kendisi yüzünden ayağa kalkabilirdi.

Bu akşam, yolculuğuna batı yönünde, gizlenmiş denize doğru başladı. Havada güzel, billur bir don vardı; bunu sızlattıyor, çiğnerleri bir Noel ağacı gibi içten alevlendiriyordu; soğuk ışığın yanıp söndüğü hissediliyordu, tüm dallar görünmeyen bir karla örtülmüştü. Zevkle, yumuşak pabuçlarının güz yaprakları içinde çıkardığı belirsiz çırtıtları dinledi, dişlerinin arasından soğuk, dingin bir ıslık çalıyordu, gerçek yerden ara sıra bir yaprak alıyor, seyrek lamba ışıklarında iskeletini inceliyor, paslı kokusunu içine çekiyordu.

"Hey içerdekiler, selam" diye fısıldıyordu geçtiği her eve. "Bu gece Kanal 4, Kanal 7, Kanal 9'da ne var ?

Sığır çobanları nereye koşuyorlar böyle, ya Birleşik Amerika Süvarileri öbür tepenin üzerinden yardıma geliyorlar mı ?"

Sokak sessiz, uzun ve boştu, yalnızca, açık ovada bir atmacanın gölgesi gibi hareket eden kendi gölgesi vardı. Gözlerini kapayıp, donmuş gibi hiç kıvıldamadan dursa, kendini bir ovanın ortasında, soğuk, rüzgârsız, tek bir ev olmayan, arkadaş olarak yalnızca kuru ırmak yataklarının ve sokakların bulunduğu bir Arizona çölünde düşleyebiliyordu.

"Saat kaç şimdi ?" diye sordu evlere, bileğindeki saate bakarak. "Akşam sekiz buçuk mu ? Bir sürü, çeşit çeşit cinayet zamanı, değil mi ? Bilgi yarışması ? Bir revü ? Sahnedən düşen bir komedyen ?"

Ay beyazı bir evden gelen bir kakhaha mırıltısı mıydı bu ? Duraksadı, ama başka birşey olmayınca yoluna devam etti. Yaya kaldırımının düzgün olmayan bir yerinde tökezledi. Çimento, çiçek ve otların altında seyreliyordu. Gece gündüz, binlerce mil yürüdüğü on yıl boyunca, yürüyen başka biriyle hiç karşılaşmamıştı, bir kez bile.

İki anayolun kenti çaprazladığı yerde sessiz duran bir yoncayaprağı kavşağa geldi. Gün boyunca gök gürlütüsüne benzer bir araba seli olurdu burada, benzin istasyonları açık, çabalayan büyük bir böcek ve bokböcekleri gibi ardi arkası kesilmeyen bir yer arayışı, egzoslardan çıkan belli belirsiz bir duman, uzak evlere doğru yolculuk. Ama şimdi bu anayollar kuru mevsimde birer dere gibiydiler, hepsi taş, yatak ve ayışığı.

Bir yan sokaktan geri dönerek evine doğru yola koyuldu. Hedefinin bir blok yakınındaydı ki bir araba ansızın köşeyi dönerek üzerine delici bir ışık konisi savurdu. Aydınlanılan şaşkına dönüp sonra da ona doğru çekilen bir gece güvesi gibi, büyülenmişcesine durdu.

Metalik bir ses kendisine seslendi :

"Ağır ol! Olduğun yerde kal! Kıvıldama!"

Durdu.

"Eller yukarı !"

"Ama-" dedi.

"Eller yukarı ! Yoksa vururuz."

Polis elbette, ama ne ender, ne inanılmaz bir şey; üç milyonluk bir kente yalnız bir tane polis arabası vardı, doğru değil miydi ? Bir yıl çağdan, seçim yılı olan 2051'den beri kuvvetler üç arabadan bire indirilmişti. Suç oranı azalıyordu; bu, sokakları dolaşıp duran tek araba dışında artık polise gerek yoktu.

"Adınız ?" dedi polis arabası metalik bir fısıltıyla. Gözlerine vuran parlak ışık yüzünden içerdeki adamları görmediyordu.

"Leonard Mead" dedi.

"Yüksek sesle !"

"Leonard Mead !"

"İş ya da meslek ?"

"Sanırım yazarlık"

"Mesleği yok" dedi polis arabası kendi kendine konuşurcasına. Işık yüzünden kıvıldayamıyordu, göğsüne iğne saplanmış bir müze eşyası gibiydi.

"Öyle sayılır" dedi Bay Mead. Yıllardır yazmamıştı. Dergi ve kitaplar artık satmıyordu. Herşey geceleyin mezar - benzeri evlerde oluyor artık, diye düşündü, halayını sürdürerek. Mezarlar, televizyon ışığıyla kötü bir biçimde aydlatılmış, insanların ölü gibi oturduğu; gri ya da çokrenkli ışıkların yüzlerine dokunduğu, ama gerçekte onlara dokunmadığı mezarlar.

"Mesleği yok" dedi pikap sesi ıslık çalarak. "Dışarıda ne yapıyorsunuz ?"

"Yürüyüş" dedi Leonard mead.

"Yürüyüş !"

"Sadece yürüyüş" dedi ama yüzü buz kesmişti.

"Yürüyüş, sadece yürüyüş mü ?"

"Evet efendim."

"Nereye ? Ne için ?"

"Hava için. Görmek için."

"Adresiniz ?"

"Onbir Güney Saint James Caddesi."

MURAT SAYIN

